

ความรุนแรงของบาทยาล์ : ‘หลุม’ ‘โอกาส’ การเปลี่ยนแปลงอัตตา

ชญานัตต์ ศุภชลาศัย¹

บทคัดย่อ

บทความนำเสนอมิติความรุนแรงในงานเขียนของ จอร์จ บาทยาล์ (Georges Bataille) บทความมีข้อเสนอหลักว่าความรุนแรงของบาทยาล์ไม่ใช่ความรุนแรงเชิงกายภาพ บาทยาล์ไม่ได้เสนอความรุนแรงที่สัมพันธ์กับอำนาจของรัฐสมัยใหม่และเพื่อการเปลี่ยนแปลงรัฐสมัยใหม่ เช่น สงคราม การฆ่าสังหารหมู่ การปฏิวัติ เป็นต้น หากแต่ความรุนแรงของบาทยาล์สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงอัตตาของมนุษย์ ซึ่งก่อนที่อัตตาของมนุษย์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้น มนุษย์จำเป็นต้องผ่านประสบการณ์ความเจ็บปวดและความโศกเศร้าผิดหวังอันเกิดจากการใช้ชีวิตในสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่เสียก่อนการทำความเข้าใจความรุนแรงในมิติดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องเข้าใจแนวคิดอื่นๆ ของบาทยาล์ควบคู่กัน เช่น ‘หลุม’ ‘ประสบการณ์ภายใน’ ‘โอกาส’ และ ‘การแตกออกจากภาวะปกติ’

คำสำคัญ: ความรุนแรง, หลุม, โอกาส, อัตตา

1. อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง Email: <chyatats@hotmail.com >

Bataille's Violence: 'Hole', 'Chance', and the Changing of Human Subject

Chyatat Supachalasai²

ABSTRACT

This article presents violence in the works of Georges Bataille. The main argument is that Bataille's violence is not physical violence; his violence has nothing to do with the consolidation of the authority of modern state and the transformation of modern state such as war, massacre, and revolution, and so on. Bataille's violence nonetheless is about the changing of human subject. But antecedent to the change in terms of human subject, they need to encounter with pain and depression caused by modern society and modern state. Thus, in order to understand violence in this dimension, it is necessary to grasp with other concepts of Bataille such as 'Hole', 'Inner Experience', 'Chance', and 'Heterology'.

KEYWORDS: Violence, Hole, Chance, Human Subject

2. Lecturer at School of Government, Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University Email: < chy-
atats@hotmail.com >

1. บทนำ

บทความนำเสนอมิติความรุนแรงในงานเขียนของ จอร์จ บาทยาล์ (Georges Bataille) นักคิดชาวฝรั่งเศส บทความมีข้อเสนอหลักว่าความรุนแรงของบาทยาล์ไม่ใช่ความรุนแรงเชิงกายภาพ บาทยาล์ไม่ได้เสนอความรุนแรงที่สัมพันธ์กับอำนาจของรัฐสมัยใหม่และเพื่อการเปลี่ยนแปลงรัฐสมัยใหม่ เช่น สงคราม การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การปฏิวัติ เป็นต้น หากแต่ความรุนแรงของบาทยาล์สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงอัตตาของมนุษย์ ซึ่งก่อนที่อัตตาของมนุษย์จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้น มนุษย์จำต้องผ่านประสบการณ์ความเจ็บปวดและความโศกเศร้าผิดหวังอันเกิดจากการใช้ชีวิตในสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่เสียก่อน หากพิจารณาโดยผิวเผินแล้ว สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่เปรียบเสมือนเกราะกำบังที่มนุษย์ใช้เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคง รวมถึงเพื่อแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิต แต่แล้วในหลาย ๆ ครั้ง สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่กลับสร้างภัยอันตรายต่อชีวิตมนุษย์เสียเอง การประสบพบเผชิญกับความจริงอีกด้านหนึ่งของสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอัตตาหรือตัวตนของมนุษย์ ซึ่งการปฏิเสธสิ่งที่เคยเป็นมา ที่เคยเชื่อและศรัทธา คือเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงอัตตา ดังนั้น ความรุนแรงในข้อเสนอของบาทยาล์ก็คือห้วงแห่งความรุนแรงที่มนุษย์กระทำกับอัตตาของตนเอง เพื่อเปลี่ยนแปลงความคิดและการรับรู้ที่ตนเองมีต่อสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ ความรุนแรงลักษณะนี้จึงไม่ใช่ความรุนแรงเชิงกายภาพ หากแต่เป็นความรุนแรงที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงจิต การรับรู้และการเปลี่ยนแปลงอัตตา

เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอหลักของบทความ บทความแบ่งการนำเสนอออกเป็นทั้งหมด 3 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรก จะเป็นการวิเคราะห์แนวคิดเรื่อง ‘หลุม’ (hole) ของบาทยาล์ ‘หลุม’ ถือเป็นแนวคิดที่สำคัญ เพราะเป็นแนวคิดที่เปิดมุมมองถึงความโหดร้ายของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ความคิดของบาทยาล์จึงเข้าข่ายเป็นปรัญญาและเป็นการปฏิเสธภาวะสมัยใหม่ ความคิดลักษณะนี้สอดคล้องกับข้อเสนอทางปรัชญาของ ฟรีดริช นิทเช่ (Friedrich Nietzsche) หนึ่งในนักปรัชญาผู้มีอิทธิพลต่อความคิดของบาทยาล์ บทความมุ่งสะท้อนว่านิทเช่มิได้เสนอทางปรัชญาในลักษณะของการรื้อถอนและทำลายรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่เช่นเดียวกันกับบาทยาล์ ข้อเสนอของนิทเช่เรื่อง ‘จิตวิญญาณ’ (spirit) ที่พร้อมจะปฏิเสธและวิพากษ์รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ มีความคล้ายคลึงกันกับข้อเสนอเรื่อง ‘โอกาส’ (chance) เพื่อการเปลี่ยนแปลงตัวตนของบาทยาล์ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะอธิบายถึงแนวคิดเรื่อง ‘โอกาส’ บทความเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องอธิบายถึงแนวคิดอีกแนวคิดหนึ่งของบาทยาล์เสียก่อน แนวคิดนั้นก็คือ ‘ประสบการณ์ภายใน’ (inner experience)

ดังนั้น ในส่วนที่สองของบทความ จะเป็นการอธิบายแนวคิดเรื่อง ‘ประสบการณ์ภายใน’ ซึ่งเงื่อนไขของการเกิดขึ้นของประสบการณ์ภายใน ก็คือการเผชิญกับความทรมานทางใจและความเจ็บปวดรวดร้าว อันเป็นผลกระทบที่รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่กระทำต่อมนุษย์ แนวคิดเรื่อง ‘ประสบการณ์ภายใน’ คุ้ยหาสู่การใช้ชีวิตที่บาทยาล์เรียกว่าเป็น ‘การเดินทางออกจากโลกนี้’ (a journey out of this world) อนึ่ง แนวคิดนี้ยังสัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องเสรีภาพและการเปลี่ยนแปลงอัตตา และในส่วนที่สามของบทความ จะเป็นการอธิบายแนวคิดเรื่อง ‘โอกาส’ ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวคิดที่สำคัญของบาทยาล์ แนวคิดนี้มีสมมติฐานว่าการเผชิญกับความเจ็บปวดคือ ‘โอกาส’ เพื่อการวิพากษ์

มูลเหตุแห่งความเจ็บปวด ซึ่งหมายถึงสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ และ ‘โอกาส’ นี้ยังสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงอัตตาของมนุษย์อีกด้วย ความรุนแรงที่มนุษย์กระทำกับอัตตาของตนเอง หรืออีกนัยหนึ่งก็คืออัตตาของมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไป เปรียบเสมือนการสร้างหนทางอีกหนทางหนึ่งขึ้น เพื่อสร้างความแตกต่างหรือแยกตัวออกจากถนนที่รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่บีบบังคับให้คนทุกคนต้องเดิน ซึ่งหนทางใหม่ที่ว่านั้นเป็นหนทางที่รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ไม่ได้ปรารถนาและเป็นสิ่งที่เหนือกว่าภาวะปกติที่รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่กำหนดขึ้น ดังนั้น แนวคิดเรื่อง ‘โอกาส’ จึงสัมพันธ์กับแนวคิดที่บาทยาส์เรียกว่า ‘การแตกตัวจากภาวะปกติ’ (heterology)

2. จาก ‘หลุม’ ถึงนิทเช่

ในงานเขียน *The Unfinished System of Nonknowledge* (2001) บาทยาส์เปิดเผยสิ่งที่เก็บลึกภายในตัวมนุษย์ สิ่งนั้นคือ ‘หลุม’ (hole) ซึ่งเมื่อมนุษย์ตกไปแล้ว ก็ยากที่จะก้าวออกมาได้สำเร็จ การทำความเข้าใจความหมายเกี่ยวกับ ‘หลุม’ จึงจำเป็น ในความหมายแรก ‘หลุม’ สะท้อนความเป็นตัวตนของมนุษย์ มันสะท้อนความจริงเกี่ยวกับความขมขื่นและความเจ็บปวดรวดร้าวในชีวิตมนุษย์ เมื่อความเจ็บปวดรวดร้าวและความขมขื่นเข้ามาในชีวิตมนุษย์หรือเมื่อมนุษย์เรียนรู้ว่า มันคือความจริงของชีวิต มนุษย์ก็ประหนึ่งได้กลับถึงบ้านของตนเองแล้ว เมื่อกลับถึงบ้าน มนุษย์ก็ไม่ปรารถนาที่จะก้าวออกมาจากบ้านอีก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือมันเป็นหลุมแห่งความโสโครกที่เมื่อมนุษย์ตกลงไปในหลุมของมันแล้ว มนุษย์ก็ไม่อาจออกมาได้และพร้อมที่จะยอมรับมัน (Bataille 2004, xii) นอกจากนี้ ในความหมายที่สอง ‘หลุม’ ยังหมายถึงความสมบูรณ์แบบที่ไม่ได้มีอยู่จริง ความสมบูรณ์แบบคือความผิดพลาด คำมั่นสัญญาแห่งสังคมสมัยใหม่คือบ่อเกิดของความเจ็บปวดและสิ่งใดก็ตามที่ตั้งตัวหรือวางตัวเป็นสถาบันทางสังคมและการเมือง ในทางปฏิบัติ กลับเป็นสิ่งที่ทำร้ายผู้คน เป็นเครื่องจักรสังหารที่กระหน่ำคร่าชีวิตผู้คนโดยอาศัยข้ออ้างเชิงเหตุผลต่าง ๆ นานา ดังนั้น ความสมบูรณ์แบบ อันหมายถึงคำมั่นสัญญาของสถาบันทางการเมืองและสังคมทั้งหลาย เช่น ระบบราชการ ระบบรัฐและกลไกรัฐ องค์กร อุดมการณ์ ฯลฯ ทั้งหมดคือความกลวงเปล่า มันเป็นเรื่องที่มองโดยผิวเผินเหมือนกับว่าจะเป็นหลักประกันความมั่นคงในชีวิต แต่แล้ว ณ โฉมหน้าของความสมบูรณ์แบบนั้น ภายนอกคือสิ่งที่ส่งมอบรอยยิ้มแก่มนุษย์ แต่กลับหลังกลับหลังไคล่การนองเลือดและทำลายล้างเป็นแก่นแท้ (Bataille 2004, 58) ซึ่งบาทยาส์เชื่อว่าผลผลิตทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงานศิลปะ งานวรรณกรรม หรือแม้แต่การเล่าถึงความหายนะของโลกสมัยใหม่ในลักษณะจำขั้ว ควรทำหน้าที่ในการเปิดเผยถึง ‘หลุม’ แห่งความเจ็บปวดเหล่านี้เพื่อทบทวนพร้อมทั้ง ‘จับมือไปด้วยกัน’ เพื่อก้าวข้ามหายนะแห่งโลกสมัยใหม่ (Di Bella & Elkins 2013, 41, 61)

หากกล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ก็คือ ‘หลุม’ ที่บาทยาส์กล่าวถึงประกอบด้วยสองความหมาย ในความหมายแรก ‘หลุม’ หรือที่บาทยาส์อุปมาอุปไมยผ่านงานเขียน *Visions of Excess* (1985) ว่าเป็น ‘จุดบอด’ (blind spot) (Bataille 1985) นั้น หมายถึงประสบการณ์ภายในตัวตนของมนุษย์ที่มนุษย์อยากหลีกเลี่ยงหรือไม่อยากยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งกับชีวิตตน แต่สุดท้ายก็หลีกเลี่ยงไม่ได้หรือขัดขืนไม่ยอมรับไม่ได้ เช่น ความเจ็บปวดรวดร้าวทางจิต ความใกล้ชิดกับความตาย ความขมขื่นทาง

จิต ความรู้สึกว่าตนเองไร้คุณค่า การถูกดูถูกเหยียดหยาม การทุ่มเททำงาน การมอบพลังกายและใจอย่างสิ้นเหี้ยโดยที่ไม่ได้รับสิ่งใด ๆ ตอบแทนคืนมาเลย ความรู้สึกใกล้ชิดกับความตาย การฆ่าตัวตาย ความรุนแรงที่รัฐกระทำกับประชาชน การสังหารหมู่ การนองเลือด การใช้ระเบิดปรมาณูทำลายชีวิตคน เป็นต้น การที่บาปทาสเลือกที่จะเปิดเผยมิติความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงเหล่านี้ผ่านงานเขียนของตนเอง เพราะบาปทาสเชื่อว่าสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่ามนุษย์ย่อมถูกพัวพันภายใต้พันธนาการของความเจ็บปวดรวดร้าวและการขาดซึ่งความพึงพอใจในชีวิต เมื่อมนุษย์พลัดก้าวตกลงไปในหลุมนี้หรือเข้าไปตกหล่มอยู่ในความเจ็บปวดรวดร้าวนี้ พวกเขาก็แค่ดูเหมือนว่าจะออกมาจาก ‘หลุม’ นั้นไม่ได้ ประหนึ่งว่าพวกเขาได้กลับถึงบ้านของพวกเขาเองแล้ว แต่กระนั้น พวกเขา ก็จะพบเอาภายหลังว่าอารยธรรมไม่ใช่สิ่งพึงประเสริฐ อารยธรรมเป็นเพียงแค่เครื่องจักรตัวหนึ่งที่คอยบงการให้สมองของมนุษย์คอยกดทับ กรออารมณ์ รวมถึงสกัดกั้นอารมณ์อันขมขื่นที่ไหลเวียนอยู่ในตัวมนุษย์เอง การเปิดโปงประสบการณ์อันปวดร้าวที่ซุกซ่อนอยู่ภายในจิตใจของมนุษย์จึงเท่ากับเป็นการสะท้อนให้เห็นถึง ‘จุดบอด’ ของอารยธรรม เพราะอารยธรรมไม่ได้ทำให้มนุษย์รอดพ้นจากประสบการณ์อันเลวร้าย อันบอบช้ำและพลิกซั่วที่เกิดขึ้นกับมนุษย์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากเดิมที่มนุษย์เชื่อว่าอารยธรรมคือความรู้ของมนุษย์ อารยธรรมเดิมที่เป็นสิ่งที่พึ่งพาได้ แต่ความเจ็บปวดและขมขื่นที่มนุษย์เผชิญจากความไร้วางใจที่มีต่ออารยธรรมจะทำให้ตนเองเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และปราศจากความรุนแรง ความรู้ของมนุษย์ที่มีต่ออารยธรรมเกิดข้อจำกัด สิ่งที่เป็นความรู้กลายมีน้ำหนักเท่าเทียมกันกับความไม่รู้ (Stronge 2017, 198) การณีสั่งผลให้อารยธรรมมีองค์ประกอบที่เป็น ‘ความไม่รู้’ หรือหรือที่เป็น ‘จุดบอด’ ต่อความรู้ของมนุษย์ (Stronge 2017, 198)

ในความหมายที่สอง ‘หลุม’ สะท้อนถึงความกลวงหรืออีกนัยหนึ่งก็คือความไม่สมบูรณ์แบบของเหล่าโรงงานผลิตอารยธรรมทั้งหลาย เช่น กลไกรัฐ ระบบราชการ ปทัสถาน มารยาท บรรทัดฐาน เหตุผล ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ไม่อาจประกันความมั่นคงปลอดภัยให้กับมนุษย์ได้ รอยยิ้มของโรงงานผลิตอารยธรรมเหล่านี้เอาเข้าจริงเป็นเพียงแค่การแสร้งยิ้มต่อหน้าเท่านั้น แต่ลึกลงไปนั้นมันมีแต่ความคิดที่ตึงใจจะนองเลือดอยู่ภายในเป็นแก่นแท้ และสิ่งที่เราควรทำคือ “เราควรเดินทางออกไปจากโลกอันน่าหม่นหมองและสยดสยองนี้เสีย” (Bataille et al 2018) กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แท้จริงแล้วนั้นความสมบูรณ์แบบคือความกลวงเปล่า ศรัทธาต่อความกลวงเปล่านั้นก็คือความโง่เขลา โรงงานผลิตสร้างอารยธรรมได้สร้างบาดแผลและเพิ่มแรงกดดันแก่ชีวิตมนุษย์ มันคือต้นตอที่แท้จริงของความเจ็บปวดรวดร้าวและการขาดซึ่งความพึงพอใจในชีวิต (Bataille et al 2018; Ferrari 2013, 48) ดังที่บาปทาสเขียนอุปมาอุปไมยใน Blue of Noon (2002) ถึง ‘หลุม’ ว่าเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกว่าชีวิตของพวกเขาไร้ค่า และภายใต้โชคชะตาอันเลวร้ายที่พวกเขาต้องพบเผชิญในโลกสมัยใหม่เหล่านี้ พวกเขาไม่ควรนำเอาความจอมปลอมเหล่านี้มา ‘ตะแคงที่ทรวงอก’ ของพวกเขาอีกต่อไป (ความหมายเชิงอุปมาอุปไมยของบาปทาสอีกนัยหนึ่งก็คือ ‘ไม่ควรเชื่อใจอารยธรรมอีก’) (Bataille 2002, 67) ความคิดเรื่อง ‘หลุม’ ของบาปทาสเปิดเผยมิติเหล่านี้ให้ผู้อ่านได้รับชม ความคิดของเขาสื่อสารให้เห็นถึงปมอันเจ็บปวดในชีวิตมนุษย์ และสื่อให้ผู้อ่านคำนึงถึงความเจ็บปวดในชีวิตของผู้อื่นซึ่งไร้อำนาจต่อรองกับรัฐอย่างจับใจ (Noys 2000, 26-28) ดังที่บาปทาสเขียนในเชิงอุปมาอุปไมย ว่า “ข้าพเจ้าจะ

ไม่ขอให้ชีวิตร่วมกับจินตนาการจอมปลอม ข้าพเจ้าจะไม่รอคอยต่อกาลเวลาเลย แต่จะยอมให้ประตูบานนั้นปิดใส่หน้าข้าพเจ้าเสีย” (Bataille as cited in Bruns 2014, 59) และหลังจากที่ประตูนั้นปิดใส่หน้าเขา บาทายส์ก็เดินออกมาจากประตูบานนั้น เขาเริ่มต้นเดินทางไปในที่ห่างไกล และสิ่งที่บาทายส์จะทำก็คือ “การเดินทางเพื่อลาจากโลกใบนี้” (a journey out of this world)(Bataille et al 2018)

เฟรด บอตติง (Fred Botting) และ สกอต วิลสัน (Scott Wilson) นักวิชาการผู้สนใจในความคิดของบาทายส์และบรรณาธิการของหนังสือ *The Bataille Reader* ตั้งข้อสังเกตในบทนำของหนังสือได้อย่างน่าสนใจ ว่าความคิดของบาทายส์ไม่ใช่เป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมและยอมไม่ใช่การแลกเปลี่ยนความคิดระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน หากแต่บาทายส์พยายามจะบ่งชี้ให้เห็นถึงจักรวาลสากลหรือความเป็นสากลของประสบการณ์ภายในของมนุษย์ที่พบปะได้ในทุกวัฒนธรรมของทุกสังคม (Botting and Wilson 1997, 3-6) งานเขียนของบาทายส์ไม่ได้เป็นงานเขียนที่ให้บริการความเชื่อปลอม ๆ แก่ผู้อ่าน ความคิดของเขาไม่ได้เป็นปรัชญาที่ชวนให้ผู้อ่านฝันหวานถึงอนาคตที่งดงาม ไม่ได้เป็นความคิดในลักษณะสร้างขวัญกำลังใจ และไม่ได้เป็นความคิดในเชิงเสนอแนะให้เกิดการปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนไปเหมือนหนังสือหรืองานเขียนหลาย ๆ ชิ้น ถ้าหากงานเขียนชิ้นอื่น ๆ จัดเป็นงานเขียนซึ่งสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะ บทเพลงและวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เข้าข่ายเป็นงานเขียนเชิงระบบ (oeuvre) เช่น บทประพันธ์ของเชกสเปียร์ บทประพันธ์ของโฮเมอร์ วรรณกรรมของออสติน ฯลฯ ซึ่งภาคปฏิบัติของวรรณกรรมและชิ้นงานศิลปะเหล่านั้นคือการสร้างแรงบันดาลใจในเชิงสุนทรียศาสตร์ และในทำนองเดียวกันก็เป็นกิริยาของการเรียกร้องให้ผู้คนเกิดความพึงพอใจต่องานศิลปะชั้นสูง ผลงานของบาทายส์ เช่น ‘Chance’ ‘Guilty’ ‘Torment’ ฯลฯ รวมถึงงานเขียนเรื่อง ‘Concerning the Accounts Given by the Residents of Hiroshima’ (1947) ที่บาทายส์เขียนวิพากษ์ความรุนแรงของรัฐบาลอเมริกันในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง (Bataille as cited in Caruth 1995, 221-235) ไม่ได้เข้าข่ายเป็นงานสร้างสรรค์ในเชิงสุนทรียศาสตร์และศิลปะชั้นสูง หากแต่เป็นงานเขียนที่เสนอให้คนมองถึงห้วงแห่งความเศร้าหมอง ความรุนแรง บาดแผลทางใจและโศกนาฏกรรมในชีวิตของตนเองและผู้อื่น ซึ่งสิ่งถือเป็นสื่อกลางเกี่ยวกับตัวตนของมนุษย์ไม่ใช่ภาษาสากลของโลก แต่เป็นความเจ็บปวดทางใจที่มนุษย์มีร่วมกันจากการใช้ชีวิตในโลกสมัยใหม่ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่างานเขียนของบาทายส์ไม่จัดเป็น oeuvre หากแต่จัดเป็น *désoeuvre* (inoperative/nothing to do) ซึ่งหมายถึงงานเขียนที่ไม่ได้ให้การบริการกำลังใจแก่สังคม ไม่ได้เรียบเรียงออกมาด้วยอาศัยระบบระเบียบ และไม่ได้นำพาความหวังรวมถึงอนาคตอันแจ่มใสแก่มวลมนุษย์ (Botting and Wilson 1997, 4)

อิทธิพลความคิดของ ฟรีดริช นิทเช่ (Friedrich Nietzsche) คือแรงบันดาลใจให้กับปรัชญาของบาทายส์ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงงานเขียนของนิทเช่ควบคู่กับบาทายส์ ในงานเขียนเรื่อง *The Genealogy of Morals* (1887) นิทเช่เปิดตัวหนังสือเล่มนี้ด้วยถ้อยคำที่น่าสนใจ นิทเช่เปิดหนังสือด้วยความคิดว่ามนุษย์ในฐานะผู้รู้คือผู้ที่ไม่ล่วงรู้เกี่ยวกับตัวตนของมนุษย์เอง ตามด้วยคำถามว่าแล้วมนุษย์จะล่วงรู้ในสิ่งที่มนุษย์ยังไม่ล่วงรู้เกี่ยวกับตัวมนุษย์ได้อย่างไร (Nietzsche 1956,

149) สิ่งที่นิทเซพยายามแสวงหาคำตอบคือแท้จริงแล้วมนุษย์คือใครหรือมนุษย์เป็นใคร (Nietzsche 1956, 149) นิทเซตอบคำถามในย่อหน้าเดียวกัน ว่าสิ่งที่น่าเศร้าที่สุดก็คือตัวมนุษย์ไม่ล่วงรู้เกี่ยวกับตัวมนุษย์เอง และมนุษย์ดูเหมือนว่าเป็นคนแปลกหน้าต่อตัวตนของมนุษย์เองเสียด้วย (Nietzsche 1956, 149)

คำถามที่มนุษย์ควรถามคืออะไรที่ตกลงให้นิทเซคิดเช่นนั้น ส่วนคำตอบก็คือหนังสือเรื่อง *The Genealogy of Morals* คือหนังสือที่นิทเซปรารถนาที่จะวิพากษ์ระบบคุณธรรมของโลกสมัยใหม่ นิทเซเชื่อว่าประเด็นสำคัญที่จะต้องทำการวิพากษ์ก่อนเป็นลำดับแรก ก็คือระบบคุณธรรมและค่านิยมทั้งหลายที่มนุษย์คนในโลกสมัยใหม่นิยมใช้และปฏิบัติตามต่อกันมา (Nietzsche 1956, 155) ส่วนระบบคุณธรรมที่เป็นเป้าหมายการวิพากษ์วิจารณ์ของนิทเซ ก็คือระบบอารยธรรมตะวันตกซึ่งจัดวางระบบการคิดโดยแบ่งมนุษย์ออกเป็นสองประเภท คือ คนดีมีศีลธรรมและคนชั่วร้าย นิทเซกล่าวว่าดูจะเป็นที่ยอมรับไปโดยปริยายแล้วว่าคนดีมีศีลธรรมคือคนที่มีความค่ากว่าคนชั่วร้าย (Nietzsche 1956, 155) หรือนั่นก็คือใครก็ตามที่ปฏิบัติตามธรรมเนียมหรือกรอบประเพณีของสังคม ก็เท่ากับว่าคนผู้นั้นเป็นคนดีมีศีลธรรม คนดีคนนี้คือคนที่ตีตนออกห่างจากอบายมุขทุกชนิด คนดีคนนี้จะไม่เป็นบุคคลอันตรายของสังคม เพราะเขาจะเป็นผู้นำเลื่อมใสในสายตาของคนหลายคน

อย่างไรก็ตาม นิทเซเสนอให้คิดกลับกัน นิทเซถามว่าเป็นไปได้หรือไม่ว่าที่มนุษย์จะเริ่มขบคิดถึงคนดีเสียใหม่ เป็นไปได้หรือไม่ว่าคนดีหมายถึงบุคคลผู้มีความอันตรายอยู่ในตัวและยังหมายถึงบุคคลคนผู้มีความเขี้ยววันที่จะทำให้ปัจจุบันกลายเป็นห้วงเวลาที่พวกเขาสามารถใช้ชีวิตได้โดยไม่ถูกตีกรอบหรือบีบอัดด้วยอำนาจของระบบคุณธรรม (Nietzsche 1956, 155) การที่นิทเซกล่าวเช่นนั้น เพราะเขามองว่าการใช้ชีวิตแบบไม่กล้าตั้งคำถามเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ระบบคุณธรรมนั้น เป็นอันตรายมากกว่าการใช้ชีวิตแบบถูกขังมาตั้งคำถามกับระบบคุณธรรม เหตุเพราะการใช้ชีวิตแบบไม่วิพากษ์วิจารณ์ระบบคุณธรรม ถึงที่สุดแล้วก็คือการทำให้ตนเองแปลกแยกกับชีวิตของตนเอง หรือนั่นก็คือเป็นการใช้ชีวิตแบบที่ตัวมนุษย์ขาดความล่วงรู้เกี่ยวกับศักยภาพรวมถึงความปรารถนาที่แท้จริงของตนเอง ดังนั้น นิทเซจึงกล่าวอย่างชัดเจนว่าระบบคุณธรรมน่ากลัวและอันตรายกว่าอันตรายอื่น ๆ ทั้งปวง (the danger of dangers) (Nietzsche 1956, 155) เหตุเพราะระบบคุณธรรมปิดกั้นการคำนึงถึงศักยภาพและการใช้ชีวิตในมิติอื่น ๆ ของมนุษย์ นิทเซเชื่อว่ามนุษย์มีขีดความสามารถมากกว่าหรือเหนือกว่าที่ระบบคุณธรรมกำหนดวางกรอบไว้ (Nietzsche 1956, 155) แต่การที่มนุษย์มองศักยภาพในเรื่องนี้ของตนเองไม่ออก ก็เท่ากับว่ามนุษย์คือคนแปลกหน้าในตนเอง หรือนั่นก็คือพวกเขาขาดความล่วงรู้เกี่ยวกับศักยภาพของตนเองอย่างน่าเสียดาย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือเมื่อใดก็ตามที่มนุษย์เข้ามาอยู่ภายในอาณาบริเวณที่ระบบค่านิยมหรือคุณค่าทางสังคมแห่งโลกสมัยใหม่สร้างขึ้น เช่น รัฐสมัยใหม่ ระบบกฎหมาย และกลไกรัฐ สิ่งที่เขาส่วนใหญ่จะได้รับกลับไม่ใช่ความพึงพอใจและแน่นอนว่าไม่ได้รับความสุขที่แท้จริงเลย (Nietzsche 1956, 208)

บาทยาสและนิทเซจะเห็นพ้องต้องกันว่าระบบค่านิยมหรือคุณค่าทางสังคมที่โลกสมัยใหม่จัดตั้งขึ้นนั้น แท้จริงก็คืออาวุธที่โลกสมัยใหม่คิดค้นหรือออกแบบขึ้น เพื่อต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ ซึ่งสภาพที่เป็นในปัจจุบันเป็นสภาพที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจและคนชั้นสูง หาก

พิจารณาที่รัฐสมัยใหม่ จะเห็นว่าสิ่งที่มนุษย์หลายคนต้องยอมรับคือความรุนแรง การล่วงละเมิดทางเพศ การเอารัดเอาเปรียบและการทำลายล้าง ฯลฯ สิ่งเหล่านี้คือธรรมชาติที่แท้จริงและคงทนถาวรของรัฐสมัยใหม่ เมื่อธรรมชาติของมันเป็นอย่างนั้น มนุษย์จึงไม่ควรตัดสินคุณค่าของรัฐสมัยใหม่ด้วยอาศัยวาทกรรมความคิดว่าเป็นสิ่งที่ยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรม (Nietzsche 1956, 208) อย่างไรก็ตาม หากมนุษย์ยอมรับระบบกฎหมาย ระบบรัฐสมัยใหม่และกลไกรัฐต่าง ๆ เหล่านี้ว่าเป็นสิ่งที่พึงควรยกย่องและเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ ก็เท่ากับมนุษย์เข้าไปติดหล่มหรือพลัดตกลงไปในสิ่งที่บาทายลู่ปมาอุปไมยว่าเป็น ‘หลุม’ ที่สะท้อนถึงความขาดกลวงของสิ่งที่ไม่ได้สมบูรณ์แบบแต่ต้น

เพราะฉะนั้น หากมนุษย์ใช้ชีวิตในลักษณะที่ไม่คิดจะวิพากษ์วิจารณ์สิ่งเหล่านี้ มนุษย์ก็ประหนึ่งทำตัวสวนทางกับหลักการแห่งการใช้ชีวิตที่มนุษย์ควรจะสำนึกถึงศักยภาพที่มากขึ้นในตัวตนของมนุษย์ในฐานะมนุษย์ หากมนุษย์ไม่วิพากษ์วิจารณ์ระบบกฎหมายและระบบรัฐ ก็เท่ากับมนุษย์กำลังยอมรับโรงละครที่ฉาบฉวยปลอม ๆ แบบนี้ไปเรื่อย ๆ และมนุษย์ก็กำลังลุ่มเสี่ยงที่จะทำให้ตัวตนของมนุษย์นั้นทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของตนเองลงไปเรื่อย ๆ (Nietzsche 1956, 208) มนุษย์ควรตระหนักว่าคุณธรรมที่แท้จริงของมนุษย์นั้นมีอยู่จริง คุณธรรมที่มนุษย์ควรยึดถือก็คือการที่มนุษย์ควรใช้ชีวิตในห้วงปัจจุบันที่สถานการณ์ทั้งหลายต้องตอบสนองต่อธรรมชาติที่ถูกปิดซ่อนอยู่ในตัวมนุษย์ ทว่าธรรมชาตินั้นคือความจริงแท้แน่นอนของตัวมนุษย์เอง (Nietzsche 1990, 147) หากไม่เป็นเช่นนั้น ก็แสดงว่าชีวิตของมนุษย์ไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเลย ผลลัพธ์ก็คือมนุษย์ก็จะติดใน ‘หลุม’ นั้นต่อไปโดยไม่มีทางออก มนุษย์ก็จะเข้าไปผิผิดคิดไปว่าสิ่งที่จริง ๆ แล้วเป็นความกลวงเปล่าทั้งหลาย เช่น รัฐสมัยใหม่ ระบบกฎหมาย ระบบราชการ ระบบคุณธรรม ฯลฯ คือความสมบูรณ์แบบ จริยอยู่ที่ว่าระบบกฎหมายและรัฐสมัยใหม่คือสิ่งที่เอื้ออำนวยให้มนุษย์ใช้ชีวิตภายใต้ความร่วมมือ แต่ภายใต้ความร่วมมือนั้นคืออันตรายที่ทำลายความเป็นมนุษย์โดยอ้อม แถมทำลายศักยภาพอื่น ๆ ที่หล่อหลอมอยู่ในตัวตนของมนุษย์ (Nietzsche 1990, 154)

ถ้าหากอารยธรรมของมนุษย์คือเครื่องจักรตัวหนึ่งที่บีบบังคับให้มนุษย์ยอมรับมันอย่างไม่ขัดจิ้น อารยธรรมของมนุษย์ก็คือสิ่งที่มนุษย์บางกลุ่มผู้เป็นชนชั้นนำของสังคมใช้เป็นเครื่องมือในการผลิตความเชื่อชุดหนึ่ง ว่าอารยธรรมคือหลักชัยแห่งความมั่นคงเที่ยงตรง อารยธรรมรวมถึงวัฒนธรรมถูกตั้งสมมติฐานว่าตัวมันนั้นคือความถูกต้อง ตัวมันเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษย์และตัวมันเป็นสิ่งที่ต้องถนอมรักษาไว้ ไม่เปลี่ยนแปลง (Nietzsche 1984, 142) ถ้าหากอารยธรรมเป็นจิตวิญญาณ อารยธรรมก็เปรียบเสมือนสิ่งที่นิทเช์เรียกว่าเป็น ‘จิตวิญญาณที่ว่างขอบเขตไว้อย่างชัดเจน’ (bound spirit) ซึ่งแสดงความหมายถึงอารยธรรมว่าเป็นจิตวิญญาณที่มีขอบเขตที่ชัดเจน ถาวรและไม่เปลี่ยนแปลง (Nietzsche 1984, 142) มนุษย์คนใดก็ตามที่พึงพอใจกับจิตวิญญาณที่เกิดจากการวางกรอบหรือขอบเขตที่ชัดเจน มนุษย์กลุ่มนั้นก็คือพวกนิยมจารีต ซึ่งเป็นมนุษย์ที่ปราศจากจิตวิญญาณที่เข้มแข็ง (esprit fort) (Nietzsche 1984, 142-143) ถ้าหากการยอมรับจิตวิญญาณที่มีขอบเขตชัดเจน สะท้อนถึงจิตวิญญาณของพวกที่นิยมจารีต จิตวิญญาณที่เข้มแข็งจะดำเนินในทิศทางตรงกันข้าม จิตวิญญาณที่เข้มแข็งสะท้อนถึงความอดทนและปัญญาญาณที่จะเล็งเห็นถึงสัจธรรมของชีวิตภายในบริบทของสังคมสมัยใหม่อย่างถ่องแท้ เช่น การเข้าถึงสัจธรรมแห่งชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการ

ถูกเอารัดเอาเปรียบ การได้รับความทรมานทั้งทางกายและใจ การมีเหตุให้ต้องเผชิญกับความรุนแรง การมีเหตุให้ต้องเผชิญกับความอยุติธรรม ฯลฯ จิตวิญญาณที่เข้มแข็งเกิดขึ้นเพราะมีอุปสรรคแห่งความทุกข์เป็นรากฐานต่อความเข้าใจโลกและสังคม จิตวิญญาณที่เข้มแข็งคือจิตวิญญาณที่มีจุดเริ่มต้นในลักษณะสวนทางกับระบบอารยธรรมและระบบศีลธรรม ซึ่งดูจะเป็นเพียงแค่เครื่องมือที่รัฐสมัยใหม่ใช้กล่อมใจมนุษย์ว่ามนุษย์ยังคงมีความสุข หรือนั่นก็คือ ระบบอารยธรรมและระบบศีลธรรมคือเครื่องมือที่ใช้กล่อมใจมนุษย์ ให้มนุษย์ยังคงดำเนินชีวิตต่อไปได้ท่ามกลางที่ความเจ็บปวดรวดร้าวอันแสนสาหัสได้เกิดขึ้นจริงแล้ว ซึ่งสิ่งเหล่านั้นยากที่จะหลบหนีออกจากความทรงจำ การลืมจึงไม่ใช่กิจกรรมของคนเข้มแข็งและจิตวิญญาณที่เข้มแข็ง แต่การลืมคือความขี้ลาดที่จะเสี่ยงจดจำในสิ่งที่ไม่ปรารถนาจะจดจำ (Nietzsche 1984, 143)

ดังนั้น เงื่อนไขของการที่มนุษย์คนหนึ่งจะครอบครองจิตวิญญาณที่เข้มแข็งก็คือการที่เขาผ่านความเจ็บปวด ผ่านความทรมานและผ่านการเอารัดเอาเปรียบจากสังคมมาก่อน เขาต้องจดจำเหตุแห่งทุกข์ระทมเหล่านั้น เพราะมันทำให้เขาได้ล่วงรู้และตระหนักรู้อย่างไม่หลงลืมว่าสิ่งที่อารยธรรมผลิตขึ้น เช่น ระบบราชการ ระบบรัฐ กลไกรัฐ ผู้นำรัฐ ศิลปะบางแขนง ฯลฯ เขาเข้าใจจริงก็คือการประโลมความสุขแบบจอมปลอม ส่วนความทรมานทางกายและใจที่เขาได้รับคือความจริง ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการล้มล้างอารยธรรมที่สร้างภาพลวงตาแก่เขา หากเขาไม่เคยผ่านความเจ็บปวดมาก่อนและหากเขาไม่เคยแสดงความสงสัยต่อระบบอารยธรรมเลย การแสวงหาความจริงก็จะจบลง และเขาก็จะกลับไปใช้ชีวิตอยู่ร่วมชายคากับระบบอารยธรรมและระบบศีลธรรม ซึ่งเป็นเพียงความฝันหวานและเป็นความสุขจอมปลอมแต่เพียงนั้น (Nietzsche 1984, 154) เขาไม่รู้ตัวว่ากิจกรรมการใช้ชีวิตโดยปราศจากการตั้งคำถามใด ๆ เลยเช่นนั้น กลับยิ่งบดบังความเป็นไปได้ของการเกิดขึ้นของจิตวิญญาณที่เข้มแข็ง จิตวิญญาณที่เข้มแข็งคือจิตวิญญาณที่จะสร้างความพอใจในระดับที่มากกว่าความพอใจต่อระบบอารยธรรมและศีลธรรม ซึ่งมนุษย์มักใช้มันเป็นข้ออ้างเพื่อความชอบธรรมในการดำเนินกิจกรรม ความรุนแรงและประหัตประหารชีวิตผู้อื่นอย่างป่าเถื่อน (Nietzsche 1984, 154)

จากที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่า ‘หลุม’ ที่มนุษย์เรียนรู้จากบาปาส์นั้น สัมพันธ์กับข้อเสนอของนิทเช่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการตั้งคำถามเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ระบบอารยธรรมและระบบศีลธรรม หากมนุษย์ไม่เคยผ่านประสบการณ์อันแสนทรมานในชีวิตมาก่อน การตั้งคำถามเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ระบบอารยธรรมและระบบศีลธรรมก็อาจจะไม่เกิดขึ้น มนุษย์ก็จะเข้าใจผิดว่าระบบอารยธรรมและระบบศีลธรรมคือความสมบูรณ์แบบ ทั้ง ๆ ที่ความสมบูรณ์แบบนั้นไม่ได้มีอยู่จริงแต่ต้น สุดท้ายแล้วก็กลายเป็นมนุษย์ที่ร่วงหล่นลงไปใน ‘หลุม’ ที่ระบบอารยธรรมและระบบศีลธรรมขุดไว้แต่ต้น มนุษย์เกิดความพึงพอใจกับสิ่งเหล่านั้นแบบปลอม ๆ จนมนุษย์กลับออกมาจากการคิดห่มของมันไม่ได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่ากังวลที่สุดก็คือเมื่อใดก็ตามที่มนุษย์เข้าไปมีความใกล้ชิดกับความเจ็บปวดและความทรมานใจ สิ่งนั้นก็จะเป็น ‘หลุม’ เช่นกัน และมันก็เป็น ‘หลุม’ ที่มนุษย์รู้สึกคุ้นเคยกับมัน จนไม่ยากก้าวกลับออกมา สาเหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะความเจ็บปวดเหล่านั้นเป็นประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับมนุษย์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว หลุมเป็นเหมือนบ้านที่มนุษย์ได้เข้าไปพักพิง อาศัยอยู่ มนุษย์ไม่ปรารถนาจะออกจากบ้านหลังนั้น เพราะความทุกข์คือสมาชิกในครัวเรือนคนหนึ่งที่มนุษย์เข้าใจและ

เขาก็เข้าใจมนุษย์เช่นกัน ประเด็นเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับแนวคิดที่บาทยลีเรียกว่าเป็น ‘ประสบการณ์ภายใน’ (inner experience) ซึ่งเชื่อมโยงอยู่กับการสัมผัสกับความเจ็บปวดรวดร้าวและความทรมานใจในชีวิต อย่างไรก็ตาม ‘ประสบการณ์ภายใน’ ถือเป็นมูลเหตุสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงตัวอึดตาและการสร้างความรุนแรงต่อตัวอึดตาเพื่อเคลื่อนย้ายออกจากสิ่งที่อึดตาเคยเป็นมา ‘ประสบการณ์ภายใน’ จึงไม่ใช่บ้านที่มนุษย์จะจมดิ่งหายไปกับหลุมแห่งความทุกข์ แต่เป็นโอกาสเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวอึดตาด้วยตัวของอึดตาเอง ประเด็นนี้จะได้กล่าวในส่วนถัดไปของบทความ

3. ประสบการณ์ภายใน

บาทยลีขบคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ภายในอันเป็นปรากฏการณ์ของตัวตนมนุษย์อย่างไร ในเบื้องต้น อาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ภายใน หมายถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ไม่สามารถกลั่นหรืออธิบายออกมาเป็นคำพูดได้ แต่การที่มนุษย์ไม่สามารถอธิบายประสบการณ์ภายในออกมาเป็นคำพูดได้นั้น เป็นเพราะประสบการณ์ภายในตัวตนของมนุษย์คือสิ่งที่มนุษย์แต่ละคนต้องเผชิญด้วยตนเอง ประสบการณ์ภายในของมนุษย์คือปรากฏการณ์ทั้งหลายอันเป็นผลลัพธ์จากการใช้ชีวิตด้วยโลกทัศน์และมโนทัศน์ต่าง ๆ ของมนุษย์ ประสบการณ์จากภายในคือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการเฉพาะ หรือนั่นก็คือโลกทัศน์อันหลากหลายที่ว่ายเวียนและเคลื่อนไหวอยู่ภายในเฉพาะตัวตนของคนแต่ละคน (Botting and Wilson 1997, 8) หากมีคำถามว่าประสบการณ์ภายในของมนุษย์ถ้าจะกล่าวโดยกระชับคืออะไร คำตอบคือมันคือกระบวนการแห่งพลังชีวิตที่มนุษย์คนหนึ่ง ๆ มีเหตุให้ต้องพานพบกับประสบการณ์บางอย่างที่เขาผู้นั้นไม่เคยคาดคิดหรือไม่เคยคาดเดามาก่อนเลย แต่แล้วเมื่อมนุษย์ผู้นั้นมีเหตุให้ต้องสัมผัสกับประสบการณ์เหล่านั้น ประสบการณ์เหล่านั้นก็จะเปิดโอกาสให้มนุษย์ผู้นั้นก้าวข้ามหรือหลุดพ้นออกไปจากสิ่งที่เขา ‘เคยมี’ หรือ ‘เคยเป็น’ มาโดยตลอด เมื่อชีวิตมนุษย์สัมผัสกับประสบการณ์ชีวิตที่พวกเขาไม่เคยฝันมาก่อนนั้น โลกทัศน์ที่พวกเขาเคยคุ้นเคยหรือโลกทัศน์ที่เคยลุ่มรั้วให้พวกเขาคิดหรือเป็นมาโดยตลอด ก็จะกลายเป็นความไม่คุ้นเคยอีกต่อไป (Botting and Wilson 1997, 8)

ปรากฏการณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์สัมผัสหรือรู้สึกจากภายใน และบางทีมันอาจจะจะเป็นประสบการณ์ภายในตัวตนของมนุษย์แต่ละคนที่กลั่นกรองออกมาเป็นคำพูดได้ยาก ดังนั้น ประสบการณ์ภายในที่มนุษย์สัมผัสได้ในตนเอง จึงไม่ต่างอะไรกับการเปิดตนเองออกไปในท้องทะเลอันกว้างใหญ่แห่งความไม่คุ้นเคย ซึ่งลมพายุและมรสุมท่ามกลางทะเลอันกว้างใหญ่นั้นคือสิ่งที่มนุษย์คนหนึ่งอาจมองว่าเป็นการยากที่ชีวิตของเขาจะแบกรับได้ท่ามกลางการเดินทางในห้วงแห่งท้องทะเล ทว่ามรสุมเหล่านั้นก็แบกหรือนำพาให้มนุษย์ผู้นั้น มีเหตุให้ต้องออกจากสิ่งที่เขาเคยมีหรือเคยเป็นมาในชีวิตของพวกเขาที่พวกเขาเคยดำเนินชีวิตของพวกเขาอย่างสงบราบเรียบ มรสุมเหล่านั้นที่มโหฬารท่วมป้อมปราการจิตสำนึกของมนุษย์ ป้อมปราการที่มนุษย์คิดว่าการใช้ชีวิตด้วยจิตสำนึกเดิม ๆ ของตนเองคือความเพียงพอต่อการดำเนินชีวิต แต่เมื่อจิตสำนึกของพวกเขาเริ่มมีเหตุให้ต้องมลายดับสูญลง สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือประสบการณ์หรือโลกทัศน์ในการมองโลกของเขาที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายในโดยผลลัพธ์ หากกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประสบการณ์ภายใน หมายถึงอากัปกริยาของการเคลื่อนไหวและความรู้บาง

อย่างภายในจิตใจของมนุษย์ที่ก้าวข้ามการปกครองความเข้าใจต่อสรรพสิ่งด้วยอัตตา อัตตาที่เคยมีหรือเป็นมาของมนุษย์ไม่ได้บ่งบอกถึงความสำเร็จของความรู้ของมนุษย์ หากแต่อัตตาคือสัญลักษณ์ของความผิดพลาดและความเข้าใจชีวิตที่ลุ่มเหลว ประสบการณ์ภายในเรียกร้องให้เกิดการก้าวข้ามอัตตา ซึ่งความหมายของอัตตา ก็คือสัญลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความลุ่มเหลวในเชิงของประสบการณ์การใช้ชีวิตในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาของมนุษย์

ประสบการณ์ภายในไม่ได้เรียกร้องให้อัตตาเกิดความคับข้องใจมากกว่าเรียกร้องซึ่งความสำราญใจ ความสำราญใจเกิดขึ้นในยามที่อัตตาไม่ได้สถาปนาตัวของมันอย่างแน่นแฟ้น หากแต่เป็นในยามที่อัตตาพลัดหล่นลงไปในหุบเหวแห่งความรู้ หรือนั่นก็คือ อัตตาได้พลัดหล่นลงไปเป็นหุบเหวแห่งความไม่รู้ของตัวอัตตา อัตตาจึงควรสำราญใจกับสิ่งที่อัตตายังไม่ล่วงรู้ และสิ่งที่อัตตายังไม่อาจล่วงรู้ นั่นเอง ที่เป็นปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงอัตตาและเป็นเหตุแห่งการเกิดขึ้นของประสบการณ์ภายในตัวตนของมนุษย์ (Botting and Wilson 1997, 8) เมื่อมนุษย์สัมผัสกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตที่พวกเขาไม่คุ้นเคยหรือไม่เคยตั้งตัวมาก่อน ประหนึ่งลมมรสุมที่ถาโถมเข้ามาจู่โจมชีวิตของเขา นั่นก็หมายความว่า อัตตาที่เคยเป็นมาหรือเคยมีมาของคนผู้นั้นถูกฉีกขาดหรือถูกทำลายทิ้ง เพื่อกรุยทางสู่ความอินดีปริดาที่อัตตาของเขาจะเกิดการเปลี่ยนแปลง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ประสบการณ์ภายในสะท้อนถึงสถานการณ์จากภายนอกที่รุกรานจู่โจมใส่อัตตาและจากนั้นอัตตาก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน มันคือการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ท้าทายข้อจำกัดของตัวอัตตา ซึ่งข้อจำกัดไม่ใช่การปิดกั้นโอกาส แต่ยิ่งเปิดโอกาสให้อัตตาก้าวข้ามข้อจำกัดที่ตนเองกำลังเผชิญนั้น (Botting and Wilson 1997, 8) การก้าวข้ามข้อจำกัดคือความสำราญใจ การก้าวข้ามสิ่งที่เคยเป็นมาหรือมีมา ไม่ใช่ความคับข้องใจ จริงอยู่ที่ว่าความคับข้องใจหรือผิดเคืองใจอาจเกิดขึ้นได้จากการที่ประสบการณ์บางอย่างเรียกร้องให้อัตตาเปลี่ยนแปลงตัวตนที่เคยเป็นมาโดยตลอดของมัน แต่การก้าวข้ามความคับข้องใจคือเงื่อนไขสำคัญหรือโอกาสสำคัญของการเปลี่ยนแปลงตัวตนของมนุษย์

ประสบการณ์ภายในที่มนุษย์สัมผัสและรับรู้ในห้วงแห่งจิตกรุยทางสู่การเปลี่ยนแปลงตัวตนอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งปรากฏการณ์นี้สอดคล้องกับการที่มนุษย์ทำลายอัตตาที่เป็นมาโดยตลอดของตนเอง เพื่อมุ่งหวังต่อการก้าวข้ามข้อจำกัดบางอย่างของอัตตาของตนเอง ประสบการณ์ภายในจึงสัมพันธ์กับแนวคิดทางปรัชญาอันหนึ่งที่สำคัญ นั่นคือแนวคิดปฏิเสธนิยม (negativity) กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือข้อเสนอของบาปหลายเกี่ยวกับประสบการณ์ภายในมีส่วนสัมพันธ์กับแนวคิดปฏิเสธนิยม โดยทั่วไปแล้ว แนวคิดปฏิเสธนิยมจะสะท้อนความหมายเชิงลบ เพราะมันบ่งชี้ความหมายถึงการหยุดหรือการละเลิกที่จะกระทำบางอย่างต่อไป (Botting and Wilson 1997, 14) อย่างไรก็ตาม บาปหลายกลับมองปฏิเสธนิยมในความหมายเชิงบวกมากกว่า บาปหลายไม่ได้มองปฏิเสธนิยมในเชิงลบ ปฏิเสธนิยมในความคิดแบบบาปหลายคือการที่อัตตาถอยห่างออกจากความรู้และความเข้าใจผิดของอัตตา มาสู่สิ่งที่อัตตายังไม่ล่วงรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือปฏิเสธนิยมที่จะมีผลผลิตอันน่าประทับใจก็คือปฏิเสธนิยมที่ตัวอัตตากระทำความรุนแรงกับตัวตนทางความคิดที่เคยเป็นมาของอัตตา มันคือการกระทำความรุนแรงในลักษณะกล่าวหาว่าสิ่งที่ลุ่มลุ่มความรู้และความเข้าใจผิดที่เคยเป็นมาของตัว

อัตตา เพื่อกรุยทางสู่ความรู้อื่น ๆ ที่อัตตายังไม่ล่วงรู้ (Botting and Wilson 1997, 14) อย่างไรก็ตาม การก้าวข้ามความรู้เดิม ๆ รวมถึงก้าวข้ามโลกทัศน์ที่เคยเป็นมาของตัวอัตตา ก็เป็นเงื่อนไขของการที่อัตตาของมนุษย์จะออกผจญภัยหรือค้นหาตนเองสืบต่อไป ตัวตนของมนุษย์ในหลังห้วงเวลาแห่งการก้าวข้ามกับดับความรู้เดิม ๆ ของตนเอง จึงเป็นไปในลักษณะที่ไร้รูปแบบและไร้การระบุถึงความปรารถนาที่ชัดเจน ว่าตนเองปรารถนาที่จะเป็นอะไรหรือเป็นอย่างไร ดังนั้น คำถามว่าฉันเป็นใคร ฉันอยากจะเป็นอะไร หรือฉันจะเป็นอย่างไร ย่อมไม่ใช่คำถามของคนที่ครั้งหนึ่งได้เคยทำลายอัตตาของตนเองลงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความรุนแรงที่อัตตากระทำกับตัวอัตตาเองส่งผลให้คำถามที่ยึดติดเอาตัวตนเป็นศูนย์กลางในการตั้งคำถามเพื่อเรียกร้องหาตัวตนและความปรารถนากลายเป็นคำถามที่ควรละทิ้งไปอย่างไม่ต้องสงสัย

อัตตามีความสับสนเสี่ยงที่จะยึดติดในภาพลักษณ์และรูปแบบบางอย่างขององค์ความรู้และความเชื่อที่หล่อหลอมตัวอัตตาขึ้นมา ความรู้และความเชื่อเหล่านั้นคือสิ่งพึงปรารถนา (the object of desire) ตัวอัตตาพยายามจะยึดมั่นถือมั่นสิ่งพึงปรารถนาว่าเป็นความเบ็ดเสร็จสมบูรณ์แห่งชีวิตในเบื้องต้น ความปรารถนาของอัตตาเกิดความสัมพันธ์กับสิ่งพึงปรารถนา หรือนั่นก็คืออัตตาเกิดความผูกพันกับความรู้และความเชื่อที่หล่อหลอมตัวอัตตาขึ้นมาเหล่านี้ แต่จากการที่อัตตามีเหตุให้ต้องพลัดหล่นไปเผชิญกับเหตุการณ์อันไม่คาดคิดคาดฝันในชีวิต จึงเกิดเป็นผลลัพธ์ว่าอัตตาได้ร่วงหล่นลงไปใน ‘หลุม’ ซึ่งภายในหลุมนั้นมีความเศร้าหมองและความระทมบาตเจ็บเป็นแก่นหลัก ‘หลุม’ จึงกลายเป็นบ่อเกิดของความโกรธแค้นฝังเคืองและเป็นบ่อเกิดของความเจ็บปวดรวดร้าวในชีวิต และความเจ็บปวดรวดร้าวเหล่านั้นคือโอกาสที่อัตตาเริ่มมองเห็นความจริงว่าความรู้และความเชื่อที่ตัวอัตตาเคยยึดถือเป็นแก่นสารมาโดยตลอดนั้น แท้จริงแล้วคือความกลวงเปล่า เมื่อนานี้ได้เช่นนั้น อัตตาควรกระทำความรุนแรงกับความเชื่อที่เคยเป็นมาโดยตลอดของอัตตาเอง อัตตาควรทำการปฏิเสธความรู้หรือความเชื่อที่เป็นมาโดยตลอดของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้อัตตาเคลื่อนออกจากสิ่งที่เคยเป็นมาของอัตตาสู่มหาสมุทรแห่งความไม่รู้อันนิตย์ของอัตตา

อัตตาควรปรารถนาสิ่งที่ตนเองยังไม่ล่วงรู้มากกว่าปรารถนาสิ่งที่ตนเองล่วงรู้มาแล้ว ซึ่งเป็นความผิดพลาดที่อัตตาเคยยึดถือสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา อัตตาควรปรารถนาการเปลี่ยนแปลงความคิดภายในตัวอัตตาเองผ่านกิริยาการทำลายความผิดพลาดทางความคิดของตนเองที่เคยยึดถือมา กิริยาเช่นนี้เองจะส่งผลให้อัตตาบอปิดหรือเลิกล้มความปรารถนาต่อความรู้ ความเชื่อ โลกทัศน์ต่าง ๆ ฯลฯ ที่เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาโดยตลอดมาของอัตตา อัตตาควรปรารถนาการทำลายตัวอัตตา ซึ่งการทำเช่นนี้สะท้อนถึงความปรารถนาต่อการเปลี่ยนแปลงตัวตน ซึ่งเป็นความปรารถนาที่ไม่ได้มีสิ่งพึงปรารถนาที่เป็นวัตถุ ความรู้ โลกทัศน์ ความเชื่อ ฯลฯ มาเป็นตัวยึดเหนี่ยวตัวอัตตาอีกต่อไป (Botting and Wilson 1997, 14) ปฏิเสธนิยามเกี่ยวข้องกับกรณียกเลิกอัตตาของตนเองและเป็นการตั้งคำถามเพื่อสร้างรอยแยกทางกับระบบการคิดที่อารยธรรมทั้งหลายของรัฐสมัยใหม่เป็นตัวผลิตการกระทำที่เคยเป็นมาทั้งหมดของอัตตาขึ้น หากอารยธรรมทั้งหลายคือการจัดสมดุลย์แก่ชีวิตการยกเลิกอัตตาที่อารยธรรมเป็นตัวกำหนดขึ้น ก็คือการทำลายสมดุลย์เหล่านั้น จากการที่อัตตาบางประเภทเกิดประสบการณ์ภายในบางอย่างขึ้น เสียจนไม่สามารถอยู่ร่วมกันกับระบบอารยธรรม

ได้อย่างลงตัว สะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกของสังคมบางราย คิดที่จะปฏิเสธและลบตนเองออกไปจากอารยธรรม นั่นจึงสะท้อนว่าอารยธรรมในตัวของมันเองโดยธรรมชาติคือสภาพไร้สมดุลย์ ความสมดุลย์ของอารยธรรมในลักษณะที่ว่าสมาชิกทุกคนเห็นพ้องต้องการกับอารยธรรมคืออุดมคติ แต่สภาพไร้สมดุลย์ อันเกิดจากที่สมาชิกบางรายเริ่มที่จะสร้างรอยร้าวและรอยแยกภายในอารยธรรมต่างหาก ที่เป็นภาคปฏิบัติจริงและเป็นการประจักษ์แจ้งจริงของการดำเนินชีวิตของตัวอัตตาหรือตัวมนุษย์ จนอาจกล่าวได้ว่าปฏิเสธนิยมไม่ใช่อุดมคตินิยม แต่ปฏิเสธนิยมคือความจริงของชีวิตและเป็นแก่นสารจริงของภาคปฏิบัติของอัตตาที่ฝังตัวอยู่ร่วมกับอารยธรรม (Botting and Wilson 1997, 14)

คงเกิดคำถามว่าแล้วมนุษย์จะเป็นอย่างไรหลังทำลายตัวตนที่เคยเป็นมาของตนเอง คำตอบคือมนุษย์ต้องไม่แสวงหารูปแบบที่ชัดเจนว่าตนเองปรารถนาจะเป็นอะไรหรืออย่างไรอีกต่อไป คำตอบคือมนุษย์ต้องเลิกคิดวางกรอบให้กับตัวตนของตนเอง หากแต่มนุษย์ต้องมองว่าการใช้ชีวิตของตนเองหลังการทำลายอัตตาของตนเองถือเป็นประหนึ่งจุดบอด (Botting and Wilson 1997, 13) ซึ่งจุดบอดในที่นี้ บาปยาล์กำลังสื่อถึงการที่อัตตาควรใช้ชีวิตในแบบที่ไม่จำเป็นต้องสร้างสัจตะที่ชัดเจนใด ๆ ให้กับชีวิตตนเองอีก เมื่อเป็นเช่นนั้น มนุษย์ผู้นั้นก็จะกลายเป็นมนุษย์ที่เข้าถึงได้ยาก และความคิดของเขานั้นเข้าข่าย ‘จับต้องไม่ได้’ (Botting and Wilson 1997, 13-14) การใช้ชีวิตเช่นนั้นของมนุษย์ผู้ที่มีความคิดของเขานั้นจับต้องได้ยาก จึงเป็นการใช้ชีวิตที่ปรารถนาจะอยู่เหนือกว่าการหิบบกเอาวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ ขึ้นเป็นแกนกลางแห่งความปรารถนา แต่เป็นความปรารถนาต่อการก้าวพ้นสิ่งพึงปรารถนาทั้งหลายทั้งปวง มันคือความปรารถนาต่อความเป็นนามธรรม (ไม่ใช่ปรารถนาต่อสิ่งที่เป็นนามธรรม) หรือนั่นก็คือ มันคือความปรารถนาต่อความว่างเปล่าที่มีความสร้างสรรค์เชิงจิตวิญญาณในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงอัตตาเป็นจุดยึดเหนี่ยว มิใช่เป็นความว่างเปล่าที่เป็นความกลวงแฉกเช่นอัตตาของตนเองที่มีความคิดแบบผิดพลาดมาโดยตลอด มนุษย์ประเภทที่ปรารถนาต่อคุณค่าทางจิตใจหรือปรารถนาต่อสิ่งที่ไม่ได้เป็นวัตถุหรือรูปธรรมแห่งความปรารถนาผู้นี้ ย่อมคือผู้ที่มองเห็นและพร้อมยอมรับความว่างเปล่าในตัวตนของตนเอง เขาตระหนักดีว่าตัวตนที่ผ่านมาของเขาเป็นสิ่งที่เชื่อถือไม่ได้ ตลอดเวลาที่ผ่านมา เขากำลังกลืนกินความว่างเปล่าที่ไม่สร้างสรรค์ ซึ่งก็หมายถึงอัตตาที่ผิดพลาดของตนเองที่อารยธรรมและระบบความเชื่อในสังคมหว่านล้อมเขา อย่างไรก็ตามการกลืนกินความว่างเปล่า หรือก็คือการกลืนกินอัตตาที่ผิดพลาดของตนเองนั้น คือรากฐานเบื้องต้นของความสำราญใจ เพราะความสำราญใจในความโง่เขลาของตนเอง เปิดโอกาสให้เขาได้ตระหนักถึงความเป็นไปได้อื่น ๆ ที่เขาจะได้หลุดพ้นออกจากสัจตะต่าง ๆ ที่โลกสมัยใหม่รุมเร้าตัวเขา เพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองที่เคยเป็นมาให้เป็นสิ่งอื่น ๆ หรือเป็นอื่น ซึ่งจุดจบของการที่เขาเชื่อมโยงเข้ากับมหาสมุทรแห่งความนิรันดร์ของเขาจะเป็นอย่างไรต่อไป ก็ยังไม่อาจตอบได้

สำหรับบาปยาล์ สิ่งที่เรียกว่า ‘สาระสำคัญขั้นพื้นฐาน’ (base matter) ในชีวิตมนุษย์ไม่ใช่ความสมบูรณ์แบบของตัวอัตตา สาระสำคัญขั้นพื้นฐานของชีวิตมนุษย์คือพลังชีวิตของคนที่ตัวคนต้องครอบครองความเป็นองค์อธิปัตย์ (sovereignty) ให้กับชีวิตของตนเอง เมื่อใดก็ตามที่บาปยาล์กล่าวถึงคำว่าองค์อธิปัตย์ เขาไม่ได้หมายถึงองค์อธิปัตย์ในฐานะผู้นำที่มาจากความยินยอมของปวงชน การทำความเข้าใจความคิดเรื่ององค์อธิปัตย์ในฐานะผู้นำทางการเมือง ถือเป็นการผูกติดความ

คิดเรื่ององค์อธิปัตย์เข้ากับความคิดทางปรัชญาและทฤษฎีการเมือง ซึ่งผลลัพธ์ก็คือการทำความเข้าใจองค์อธิปัตย์เช่นนั้น ก็จะเกิดความตึงเครียดและไม่เปิดโอกาสแก่การพิจารณาความหมายของคำว่าองค์อธิปัตย์ในความหมายอื่น ๆ ซึ่งหมายถึงองค์อธิปัตย์ในฐานะพลังชีวิตอันเปี่ยมล้นในตัวมนุษย์ ผู้ปฏิเสธความสมบูรณ์แบบของอารยธรรมและระบบศีลธรรมอันลวงตาและขาดกลวง (Botting and Wilson 1997, 17) สำหรับบาทายล์ องค์อธิปัตย์หมายถึงพลังชีวิตที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ที่พลังอันเหลือล้นเหล่านั้นทำการปฏิเสธและทำการก้าวข้ามอัตตาของตนเองที่เคยมี/เคยเป็น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการก้าวข้ามอัตตาที่ตนเองเคยมีหรือเคยเป็นนั้น ก็ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์จะสามารถกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนได้ว่าอัตตาที่เปลี่ยนแปลงไปต้องมีรูปลักษณะอย่างไร กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการก้าวข้ามอัตตาที่ตนเองเคยมีหรือเคยเป็น ไม่จำเป็นต้องมีจุดประสงค์ใหม่ที่ชัดเจนว่าอัตตาใหม่ของตนเองจะต้องมีรูปลักษณะอย่างไร (Botting and Wilson 1997, 17)

การก้าวข้ามความคิดเรื่ององค์อธิปัตย์ที่สวนกระแสกับทฤษฎีการเมืองและปรัชญาการเมือง เช่นนี้ของบาทายล์ ถือเป็นสาระสำคัญต่อการเข้าใจแนวคิดเรื่องสาระสำคัญขั้นพื้นฐาน ซึ่งในความคิดของบาทายล์สาระสำคัญขั้นพื้นฐานเกี่ยวข้องกับการที่ตัวตนของคน ๆ หนึ่งเปลี่ยนแปลงเป็นอื่น (Botting and Wilson 1997, 19) สาระสำคัญขั้นพื้นฐานอันเป็นแนวคิดของบาทายล์ ไม่ได้ใส่ใจความถึงการใช้ชีวิตในลักษณะที่ตัวตน ๆ หนึ่งใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น และไม่ได้หมายถึงความคิดแบบแบ่งแยกตัวเขา/ตัวมนุษย์ ตัวฉัน/ตัวผู้อื่น หากแต่หมายถึงศิลปะการใช้ชีวิตที่ตัวตนผู้นั้นกลายเป็นอื่น หรือนั่นก็คือการที่ตัวเขาโค่นล้ม ล้มล้าง และเปลี่ยนแปลงอัตตาของตนเองให้เป็นอื่น ด้วยเหตุนี้ บาทายล์จึงมองว่าสาระสำคัญขั้นพื้นฐานของชีวิต ก็คือการที่ตนเองทำลายและตั้งคำถามต่อระบบองค์ความรู้ ระบบความคิด ตัวตนและอัตตาของคน ที่อารยธรรมมีส่วนร่วมในการประกอบสร้างขึ้น นั่นคือ การปฏิเสธและต่อต้านระบบความคิดทั้งหลายที่อารยธรรมสร้างขึ้น ได้เกิดขึ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยที่อารยธรรมไม่รู้ตัว

สาระสำคัญขั้นพื้นฐานในชีวิต จึงไม่ใช่การคงรักษาเหนือเนื้อแห่งอารยธรรม แต่เป็นเรื่องของการกระจ่ายตัวหรือการแยกตัวออกจากอารยธรรม เมื่อมนุษย์แยกตัวออกจากอารยธรรมหรือเริ่มที่จะประกอบความคิดบางอย่างขึ้นโดยเป็นอิสระจากอารยธรรม มนุษย์คนนั้นก็จะเริ่มเป็นอื่นหรือเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อเขามองย้อนกลับไป เขาก็คงจะหัวเราะกับตนเอง ดังที่บาทายล์เขียนว่า “มนุษย์หัวเราะเยาะตัวเองเมื่อมนุษย์เป็นอื่นไปแล้ว และความเป็นอื่นนั้นคือตัวมนุษย์” (Botting and Wilson 1997, 19) ชีวิตจึงเป็นเรื่องของการตั้งคำถามกับสิ่งที่หวนล้อมชีวิต ชีวิตคือการสร้างคุณลักษณะใหม่ให้กับชีวิต ชีวิตไม่ใช่การแบ่งแยกตนเองกับผู้อื่น แต่หมายถึงการทำให้ตัวเองกลายเป็นอื่นกับตัวตนของตนเอง ชีวิตจึงเป็นการสร้างขึ้นใหม่ในลักษณะที่แตกต่างออกจากสิ่งที่เคยเป็นมา และชีวิตมิใช่การสมยอมกับสิ่งที่ผลิตความเป็นตัวตนแบบที่เคยเป็นมาหรือผ่านมา

การสร้างชีวิตขึ้นใหม่ในลักษณะที่แยกตัวตนออกมาจากสิ่งที่เคยเป็นอยู่เดิมนี้คือความรุนแรง ความรุนแรงที่มีพลังแห่งการเปลี่ยนแปลงอัตตาเพื่อให้ตนเองกลายเป็นอื่นในลักษณะที่ผิดแผกแตกต่างออกไปจากที่ระบบอารยธรรมกำหนดไว้เป็นที่ตั้ง ความรุนแรงนี้จึงมิใช่ความรุนแรงทางกายภาพ ในลักษณะทำร้ายทำลายผู้อื่นด้วยกายกรรม มโนกรรมและวจีกรรมเหมือนที่มนุษย์หลายคนมักเข้าใจ

ความรุนแรงในลักษณะดังกล่าว ความรุนแรงแบบนี้ถือเป็นความรุนแรงที่มนุษย์กระทำกับจิตของมนุษย์เอง เพื่อเปลี่ยนแปลงตัวตนของมนุษย์เองให้เป็นอื่น กิจกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นในห้วงแห่งจิต พร้อมกับข้อพึงตระหนักว่ากิจกรรมดังกล่าวไม่สามารถถูกกลดทอนออกมาเป็นสมการทางคณิตศาสตร์หรือทฤษฎีสำเร็จรูปใด ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงตัวตนให้กลายเป็นอื่นหรือการกระทำความรุนแรงกับอัตตาที่ผิดพลาดของตนเองนั้น ก็มีไว้ที่จะปราศจากสถานการณ์ที่เป็นโอกาสเพื่อการปรับเปลี่ยนตัวตน การเข้าใจประเด็นนี้จำเป็นต้องเข้าใจแนวคิดเรื่องโอกาส (chance) ซึ่งเป็นหนึ่งในแนวคิดที่สำคัญของบาปทาส และเป็นแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กับข้อเสนอทางปรัชญาที่สำคัญของบาปทาสอีกเรื่องหนึ่ง นั่นคือ ‘การแตกออกจากภาวะปกติ’ (heterology) ซึ่งจะได้อธิบายในส่วนถัดไป

4. โอกาส: การแตกออกจากภาวะปกติ ความรุนแรงและตัวตน

ในบทความเรื่อง ‘Chance’ บาปทาสเริ่มต้นพรรณนาถึงการที่ชีวิตมนุษย์มีเหตุให้ต้องตกอยู่ในห้วงแห่งความรุนแรง โดยยกอุปมาอุปไมยว่าชีวิตมนุษย์บางครั้งก็ตกอยู่ในสถานการณ์ที่พวกเขาอยู่ในมุมอับ ชีวิตของพวกเขาเสมือนว่าถูกหนีบและถูกบีบอัดด้วยอาวุธที่มีด้ามแหลมรวมถึงอาวุธที่มีลักษณะเป็นโลหะร้อน (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 38) ซึ่งเมื่อมนุษย์ตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น หรือเมื่อเขามีอันพละตกลงไปใน ‘หลุม’ นั้น มนุษย์ก็จึงยอมรับว่ามันคือความจริงของชีวิต สภาพอันเลวร้ายนี้แม้ว่าจะเป็นสภาพที่ต้องทนทุกข์ทรมาน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์ต้องตกอยู่ใน ‘หลุม’ นั้นตลอดไป ‘หลุม’ แห่งความมืดมิดเหล่านั้นไม่ใช่บ้านที่พวกเขาต้องพักอาศัยอย่างถาวร พวกเขาสามารถออกมาจากมันได้ แม้ว่า ‘หลุม’ จะเป็นห้วงเหวที่ดูผิวเผินเหมือนว่าพวกเขาไม่สามารถออกมาจากมันได้ แต่พวกเขาต้องมองเห็นสภาพอันเลวร้ายให้เป็นโอกาสที่จะถอยหรือหลบหนีออกมาจากมัน หรือนั่นก็คือ พวกเขาต้องมองเห็นว่าภายใต้สภาพที่เลวร้ายนั้น ยังคงมีแสงสว่างที่พวกเขาจะออกมาจากมันได้ โอกาสจึงหมายถึงแสงสว่างท่ามกลางความโศกเศร้าในความมืดมิด (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 40) ดังที่บาปทาสอุปมาอุปไมยโอกาสว่าเป็น “สภาพที่ปลายแหลมของมิดเข้าที่มืดทึบที่หัวใจ กระนั้นก็ยังสัมผัสได้ถึงความสุขอันล้นพ้น” (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 40) โอกาสจึงหมายถึงสภาพที่มนุษย์ตกอยู่ความหดหู่พร้อม ๆ กับที่พวกเขาสัมผัสได้ถึงพลังอำนาจอันสมบูรณ์ของพวกเขาเอง (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 40)

ปฏิเสธไม่ได้ว่าความตายคือเจ้าผู้ปกครองในสถานการณ์อันเลวร้ายและหดหู่อย่างถึงที่สุดของมนุษย์ ท่ามกลางความหดหู่อย่างถึงที่สุด มนุษย์บางรายปรารถนาความตาย เช่น อยากทำร้ายตนเอง อยากหายสาบสูญไป ฯลฯ ความตายจึงคืบคลานเข้ามาเกาะกินใจของพวกเขา ในยามที่ชีวิตของพวกเขาเปราะบางที่สุด แต่ท่ามกลางความตายที่เข้าปกคลุมห้วงจิตใจนี้เอง ที่เสรีภาพก็เกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน เสรีภาพในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงการปลดปล่อยตนเองออกจากโลกด้วยอาศัยความตายเป็นตัวเหนี่ยวนำ เสรีภาพในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงการฆ่าตัวตายเพื่อเป็นอิสระจากโลก แต่เสรีภาพหมายถึงโอกาสที่ตัวคนจะสัมผัสได้ถึงพลังอำนาจอันสมบูรณ์แบบในตัวของพวกเขาเอง ท่ามกลางที่พวกเขาหดหู่หรือโศกเศร้าอย่างถึงที่สุดนั้น พลังอำนาจอันสมบูรณ์แบบของพวกเขา หมายถึง การ

ที่พวกเขาอาศัยกำลังสติปัญญาเพื่อวิเคราะห์และวินิจฉัยปมปัญหา ตลอดจนชำแหละมหันตภัยที่เกิดจากรัฐและสังคมสมัยใหม่ รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่พยายามทำให้ทุกคนสมานสามัคคีกัน แต่แล้วรัฐและสังคมสมัยใหม่เหล่านั้น ก็เป็นต้นตอของความหดู่ ความตาย และความน่าสะพรึงกลัวเสียเอง สำหรับบาทยาล์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่เขายังมีชีวิตอยู่นั้น ความหดู่และความน่าสะพรึงกลัวของรัฐและสังคมสมัยใหม่ที่เขากล่าวถึง หมายถึงการเรืองอำนาจของฟาสซิสต์รวมถึงการใช้ระเบิดปรมาณูถล่มเมืองฮิโรชิมาและนางาซากิ สถานการณ์เช่นนี้ของรัฐสมัยใหม่ย่อมสร้างความหดู่และบันดาลความเลวร้ายต่าง ๆ นานาขึ้นแก่ชีวิตคนอีกหลายคน แต่ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ ก็มีเสรีภาพเคลื่อนไหวอยู่ด้วยเช่นกัน เสรีภาพนี้ไม่ได้เกิดจากการที่มนุษย์ฆ่าตัวตายเพื่อเป็นอิสระจากโลก แต่เกิดจากการที่มนุษย์หันมาวิเคราะห์และวิพากษ์สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่อย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้อัตตาของตนเองถูกขัดเกลารื้อใหม่และเป็นอิสระออกจากสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ในที่สุด

ดังนั้น การวิพากษ์รัฐและสังคมสมัยใหม่ นอกจากจะเป็นโอกาสที่พวกเขาจะทวงคืนอำนาจอันสมบูรณ์แบบให้กับชีวิตตนเอง หลังจากที่เคยตกเป็นผู้เคราะห์ร้าย ยังถือเป็นโอกาสที่พวกเขาจะทำลายอัตตาของพวกเขาที่เคยเป็นมาหรือมีมาโดยตลอดเช่นกัน หรือนั่นก็คือ เป็นโอกาสที่พวกเขาจะทำลายอัตตาของตนเองที่รัฐสมัยใหม่เคยสร้างหรือหลอมหลอมให้กับพวกเขา มันเป็นโอกาสที่พวกเขาสามารถบอกปิดรัฐและสังคมสมัยใหม่ มันเป็นเสรีภาพแห่งการสร้างสภาวะการใช้ชีวิตที่เสมือนว่าอยู่ภายนอกรัฐและสังคมสมัยใหม่ (Geroulanos 2006, 3-24) แม้ว่าสถานการณ์อันเลวร้ายนี้จะเปี่ยมด้วยความรุนแรง ความไร้ระเบียบและการเกิดขึ้นอย่างไม่ทันตั้งตัว (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 41) แต่สิ่งที่เพิ่มความรุนแรงกว่านั้นได้กำเนิดขึ้นแล้ว ความรุนแรงที่วุ่นวายนั้น ก็คือความรุนแรงที่ตัวอัตตากระทำกับตัวอัตตาที่เคยเป็นมา ตัวอัตตาที่เคยถูกรัฐสมัยใหม่หลอมหลอมมาโดยตลอดมองเห็นถึงความจริงอันเลวร้ายของสังคมสมัยใหม่ เป็นตัวอัตตาที่มีเสรีภาพและไม่ยึดติดความคิดตนเองเข้ากับรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่อีกต่อไป มนุษย์ผู้มีเสรีภาพคนนั้น สุดท้ายยก็หัวเราะได้ในที่สุด แม้ว่าก่อนหน้านี้เขาจะเสียน้ำตามาอย่างหนักก็ตาม ดังที่บาทยาล์อธิบายเป็นภาพจินตนาการว่าโอกาส เสรีภาพ และการเปลี่ยนแปลงอัตตาโดยตัวอัตตาเองครั้งนี้ ถึงที่สุดแล้วก็ไม่ต่างอะไรกับ “การดิ่งขึ้นของเสียงหัวเราะและการหลั่งน้ำตาในเวลาเดียวกัน” (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 45)

บาทยาล์กล่าวว่า “ความตายคือมรดกแห่งโอกาส” (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 45) ซึ่งหมายความว่า โอกาสต้องพร้อมต้อนรับและเปิดใจยอมรับว่าความน่าสะพรึงกลัว การทำลายล้าง การถูกปองร้าย ความสูญเสียที่จะถูกกำจัด ฯลฯ เหล่านี้คือความตายที่ได้จ่ออยู่ ณ หัวใจหรือลำคอของมนุษย์ ผู้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ถึงแม้ว่าความตายจะทำหน้าที่เป็นมรดกแห่งชีวิตของมนุษย์แห่งโลกสมัยใหม่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์จะทำลายความตายเหล่านั้นไม่ได้ ดังที่บาทยาล์กล่าวว่า “โอกาสมีพลังที่จะรักใคร่กับความตาย แต่ขณะเดียวกันโอกาสดังนี้ก็มีแรงปรารถนาที่จะทำลายความตายด้วยเช่นกัน” (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 46) บาทยาล์เชื่อว่าถ้าหากมนุษย์ผู้นั้นหมกมุ่นอยู่กับความตาย

และความกลัวที่ตนเองได้รับ หนทางสู่โอกาสดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นเช่นกัน สิ่งที่บาทยาล์พยายามจะทำลายก็คือความตายและความกลัวที่รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่สร้างขึ้นนั้น แม้ว่าผลลัพธ์ของมันจะมีหลากหลาย เช่น ความว้าวุ่น ความโดดเดี่ยว ความทุกข์ การที่ตัวตนของมนุษย์ถูกปลดปล่อยเพื่อถูกทำลาย และการขาดซึ่งกำลังใจในการใช้ชีวิตแก่มนุษย์ แต่ท่ามกลางสิ่งเหล่านี้ก็ยังเป็นโอกาส หรือนั่นก็คือเป็นแสงสว่างหรือเป็นความงดงามให้ตัวอัตตาได้ขัดเกลาตนเอง หากไม่มีความมิดชิดเข้ากัดกินในหัวใจมาก่อน หรือถ้าหากไม่มีความผิดหวังต่อรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่เป็นพื้นฐานมาก่อน โอกาสแห่งแสงสว่างในการขัดเกลาตัวมนุษย์เองก็จะไม่เกิดขึ้นเช่นกัน (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 51) ท่ามกลางวิกฤตที่มนุษย์มีเหตุให้ต้องเผชิญกับมหันตภัยต่างๆ วิกฤตเหล่านี้ถือเป็นโอกาสที่มนุษย์จะได้รับมาซึ่งเสรีภาพ เสรีภาพนี้หมายถึงการขัดเกลาจิตวิญญาณของตัวอัตตาให้เปลี่ยนแปลงไป (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 47) ตัวอัตตาจะไม่ยึดติดหรือจมดิ่งอยู่ในอัตตาที่สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่บ่มเพาะขึ้น

นอกจากนี้ สิ่งที่ที่น่าสนใจก็คือบาทยาล์ว่าการขัดเกลาจิตวิญญาณของตัวอัตตาเกี่ยวข้องกับการมอบความรักแก่ผู้อื่นด้วย (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 48) ซึ่งการคิดแบบนี้ ดูราวกับว่าท่ามกลางที่มนุษย์ผิดหวังหรือเกิดความทุกข์ระทมต่อสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ สิ่งที่มนุษย์ไม่ควรกระทำเลย คือการแก้แค้นและการจมปลักกับความโกรธเคือง แต่การที่จะได้รับมาซึ่งเสรีภาพ หรือการที่อัตตาจะขัดเกลาอัตตาของตนเอง เพื่อที่จะแยกทางจากรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ จริง ๆ แล้วก็คือการรู้จักมอบความรักและความเมตตาแก่มนุษย์คนอื่น ๆ ดังนั้น การเผชิญหน้ากับภัยอันตรายที่สร้างขึ้นโดยรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ จึงเป็นโอกาสที่ตัวอัตตาจะทำลายอัตตาที่เป็นมาของตนเอง เป็นโอกาสที่ตัวอัตตาเข้าใจถึงความว่างเปล่าหรือกลวงเปล่าของอารยธรรมที่มนุษย์อาศัยอยู่ และเป็นโอกาสเพื่อที่ตัวอัตตาจะขัดเกลาจิตวิญญาณตัวเองเสียใหม่ โดยรู้จักการมอบความรักและความเมตตาแก่ผู้อื่นที่ร่วมชะตากรรมกับมนุษย์ ความรุนแรงที่อัตตากระทำกับตัวอัตตาเองคือการขัดเกลาอัตตาเสียใหม่ให้ตัวอัตตาเกิดคุณค่าทางจิตวิญญาณมากขึ้น

บาทยาล์ตอกย้ำประเด็นที่อภิปรายมาทั้งหมดนี้ในบทความอีกชิ้นหนึ่งคือ ‘The Torment’ บาทยาล์พรรณาน่าความทรมานเปรียบเหมือนกับการที่มนุษย์เดินเข้าไปยังจุดสิ้นสุดบางอย่างที่เบื้องหน้าไม่มีทางไปต่อแล้ว ซึ่ง ณ ช่วงเวลานั้นหรือในห้วงสถานการณ์นั้นคือห้วงที่มนุษย์ต้องยอมรับ ว่าไม่มีสิ่งใดที่จะครองตัวหรืออยู่ยงคงกระพันเป็นสารัตถะที่แน่นอน (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 64) ท่ามกลางรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ที่พยายามครองตัวเป็นสารัตถะที่แน่นอนนั้น มนุษย์อาจจะมองไม่เห็นสิ่งใดเลย นอกจากรอยร้าวและความร้อนรนที่สุ่มขึ้นภายในใจของมนุษย์ จากการที่รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่สร้างสิ่งที่แผดเผาตัวตนของมนุษย์ ในสภาพเช่นนี้ ตัวอัตตาควรจะต้องทำลายหรือทำการ ‘ฆ่าอัตตา’ ของตนเองที่กาลครั้งหนึ่งเคยผูกติดกับรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ประเด็นนี้สอดคล้องกับประเด็นที่บาทยาล์มองว่าความเป็นตัวตนของตัวอัตตาเองต้องถูกฆ่าหรือประหารประหารทั้งเสีย เปรียบเสมือนในห้วงแห่งความคิดที่มีผู้ชายคนหนึ่งเดินมาฆ่าตัวตนของมนุษย์ (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 64) ซึ่งความจริงแล้วผู้ชายคนนั้นก็คือตัวมนุษย์เอง ผู้ชายคนนั้นคืออุปมาอุปไมยที่บาทยาล์หยิบยกขึ้นมาใช้ เพื่อบอกแก่

มนุษย์ว่ามนุษย์ควรกระทำความรุนแรงกับความคิดของมนุษย์เอง หลังจากที่ผู้ชายคนนั้น ก็คือตัวของมนุษย์ที่ประหารตัวมนุษย์เองแล้ว มนุษย์ควรกลายเป็นอื่น ความคิดของมนุษย์ไม่ควรเหมือนเดิม และเงื่อนไขของการที่มนุษย์จะมีความคิดใหม่หรืออัตตาที่เปลี่ยนไปนั้น ก็คือการที่มนุษย์ไม่ควรโกรธหรือเกลียดชังตนเอง (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 65) แต่มนุษย์ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อการวิเคราะห์และขบคิดเกี่ยวกับรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่อย่างถี่ถ้วนอีกครั้ง การทำลายตัวตนของตนเองครั้งนี้หรือการประหารอัตตาตนเองครั้งนี้ แม้จะเป็นการยืนยันถึงตนเองในฐานะที่เป็นพื้นฐานการขบคิดเกี่ยวกับโลก (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 65) แต่เป็นไปในลักษณะที่ยืนยันให้ตัวคนเล็กที่จะศรัทธาต่อสิ่งที่ตนเองเคยขบคิดเกี่ยวกับโลกมาโดยตลอด จะเห็นว่า บาทายส์ยืนยันถึงพื้นฐานการขบคิดที่ปฏิเสธการยึดตัวมนุษย์เป็นศูนย์กลางการคิด ที่การขบคิดของตนเองในลักษณะเชื้อใจอารยธรรมทั้งหลายทั้งปวงนั้น ล้มเหลวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว บาทายส์กล่าวอย่างน่าสนใจว่าพื้นฐานการคิดเกี่ยวกับโลกของตัวอัตตา ถึงที่สุดแล้วก็คือการปฏิเสธความคิด ปฏิเสธสำนัก และปฏิเสธผัสสะความรู้สึก ซึ่งนั่นก็คือการทำลายตัวตนเพื่อที่จะให้ตนเองเป็นอิสระและตัวตนของตนเองเคลื่อนย้ายไปอยู่ ณ จุดอื่น ๆ หรือนั่นก็คือเป็น ‘การเดินทางเพื่อสลัดตนเองออกจากโลกใบนี้’ (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 66) (ตามอุปมาอุปไมยที่กล่าวแล้วในส่วนแรกของบทความ) รวมถึงได้รับจิตวิญญาณใหม่ที่ชัดเจนแล้ว และมีความรักความเมตตาเข้าไปเป็นส่วนประกอบ

ดังนั้น ความรุนแรงในทัศนะความคิดของบาทายส์ ก็คือการที่เขามีข้อเสนอให้มนุษย์ปฏิเสธความเป็นอัตตานิยม (egoism) ของตนเอง (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 69) บาทายส์นิยามอัตตานิยมว่าหมายถึง “ทุกสิ่งทุกอย่างที่ฉันคิดว่าฉันมีและฉันเป็น” (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 69) แต่จริง ๆ แล้ว ‘สิ่งที่ฉันคิดว่าฉันมีและฉันเป็น’ มันคือความไร้เดียงสาบริสุทธิ์ (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 69) บาทายส์จึงโจมตีวิธีคิดแบบอัตตานิยมนี้ว่า “พึงเห็นแต่ความตายเท่านั้นที่กำลังรุกคืบเข้าใกล้” (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 69) ซึ่งเป็นอุปมาอุปไมยเรื่องความตายที่บาทายส์เสนอแนะให้มนุษย์จัดหรือกำจัดอัตตานิยมนี้ทิ้งเสีย ความรุนแรงของบาทายส์จึงสัมพันธ์กับการกำจัดและขจัดอัตตานิยมของตัวมนุษย์เอง กล่าวคือมนุษย์ควรยินดีที่จะยอมรับความสิ้นหวังในอัตตานิยมของตนเอง เพราะอัตตานิยมสร้างสำนักที่ผิดพลาด สิ่งใดก็ตามที่เป็นจักรวาลแห่งความคิดที่มนุษย์ตั้งขึ้นในใจโดยคิดพึงพาสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ สุดท้ายก็จะเป็นความหวังลม ๆ แล้ง ๆ เหตุเพราะมันล้วนแล้วแต่มีความผิดพลาด ความตาย และความไม่สงบอย่างไม่หยุดยั้งเป็นส่วนประกอบของสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 69) ดังนั้น เมื่อยามที่ตัวตนของมนุษย์ละทิ้งความเป็นอัตตานิยมของตนเอง กอปรกับพร้อมที่จะละวางองค์ความรู้ที่เคยยึดถือมาของตนเอง เมื่อนั้นก็จะเป็นช่วงเวลาของความปลาบปลื้มใจ การละทิ้งตัวตนหรืออัตตาที่สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่พยายามกำหนดหรือหล่อหลอมขึ้นให้ตัวตนของมนุษย์คือความน่ายินดี ความรุนแรงที่อัตตาทำกับอัตตาของตนเองเปิดโอกาสให้ตัวอัตตาออกจากสิ่งที่เคย ซึ่งเป็นโอกาสของตัวอัตตาที่จะเผชิญกับทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความรู้และความคิดใหม่ ๆ ด้วยความพึงพอใจ

และด้วยความยนิดี (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 83) ดังที่บาทยลลักล่าวว่าการละทิ้งตนเองหรือการขจัดอัตตาของตนเองทั้ง จริ่ง ๆ แล้ว ก็คือการเปิดโอกาสให้ความคิดและความรู้ของตนเองเกิดการสื่อสารกับสรรพสิ่งต่าง ๆ อีกครั้งโดยไม่เกิดการจำกัดกรอบหรือระเบียบแบบแผนโดยรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ และความปิตุสุขครั้งนี้ไม่ได้เกิดจากการที่ตัวอัตตาใช้ชีวิตแบบสมานฉันท์หรือสมดุอย่างลงตัวกับบรรทัดฐานของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ หากแต่เกิดจากการที่ตัวอัตตาใช้ชีวิตแบบพิจารณาถึงคุณภาพของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ว่าเป็นลิ่งกลางเปล่าที่ไร้เดียงสา (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 84) ดังที่บาทยลกล่าวแก่เราทุกคนว่า "ข้าพเจ้าสอนถึงถึงศิลปะแห่งการเปลยนความสยของขัวณมาสู่ความสุขใจ" (Bataille 2010, 5)

การทำลายอัตตาของตนเองที่เคยผูกโยงเข้ากับบรรทัดฐานของสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่คือความน่ายนิดีและปลาบปลื้ม บาทยลเชื่อว่าการใช้ชีวิตแบบปกติในลักษณะคล้อยตามบรรทัดฐานของสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ ถือเป็นการใช้ชีวิตที่ไม่น่ายนิดี ความน่ายนิดีหรือความสุขใจจึงอยู่ที่การใช้ชีวิตแบบแยกตัวออกจากภาวะปกติหรือที่บาทยลเรียกแนวคิดนี้ว่าเป็น 'การแตกออกจากภาวะปกติ' (heterology) บาทยลอธิบายแนวคิด 'การแตกออกจากภาวะปกติ' ว่าเป็นศาสตร์แห่งการเปลยนแปลงผัสสะที่เคยเป็นมาของตัวอัตตาให้กลายเป็นอื่น (Botting and Wilson 1997, 19) และหมายถึงการทำลายคุณภาพหรือความกลมกลืนของสังคมและการเมือง ซึ่งคุณภาพถือเป็นคุณลักษณะที่เป็นอุดมคติของระบบสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ เนื่องด้วยระบบสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่พยายามสร้างเสถียรภาพภายในตัวมันเอง ตัวมันจึงไม่เปิดโอกาสต่อการเปลยนแปลงภายในตัวมันเลย

ท่ามกลางที่ความมั่นคงและเสถียรภาพเหล่านั้นคือสิ่งที่หล่อหลอมตัวอัตตาขึ้นมามีลิ่งที่บาทยลปรารถนา ก็คือการคุกคามเสถียรภาพเหล่านั้นด้วยแรงขับเคลื่อนแห่งการใช้ชีวิตที่แตกต่างออกไปจากที่เป็นอยู่ (Botting and Wilson 1997, 20) การคุกคามเสถียรภาพเป็นไปได้ด้วยการธำรงอยู่ของอัตตาที่แตกต่างจากเสถียรภาพเหล่านั้น อัตตาที่แตกต่างเหล่านั้นคือแรงกระตุ้นที่หลากหลาย ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นแห่งพลังในการใช้ชีวิตที่ทาทยลเสถียรภาพ ในเมื่อสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่มีอันต้องเผชิญกับความหลากหลายและแรงขับเคลื่อนบางประการที่ทาทยลความสัมันธ์ที่ตั้งอยู่ภายในสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ สถานการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่าสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่จำเป็นต้องแบกรับลิ่งที่สอดคล้องกับเสถียรภาพของระบบ รวมถึงลิ่งที่ไม่สอดคล้องหรือนั้นก็คือลิ่งที่พร้อมจะปฏิเสธระบบ ดังนั้น สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่จึงไม่ควรเชื่อในอุดมคติ ว่าตัวมันนั้นพร้อมที่จะรองรับแต่ลิ่งที่สอดคล้องกับมันเท่านั้น หากแต่ตัวมันต้องพร้อมที่จะรองรับลิ่งที่ปฏิเสธมันด้วย ซึ่งจะส่งผลให้สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่อยู่ในสภาวะอสมมาตร เหตุเพราะมันต้องรองรับลิ่งที่สอดคล้องกับตัวมันเองและลิ่งที่ไม่สอดคล้อง หากเปรียบรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่เป็นระบบศาสนา ลิ่งที่เป็นบูรณาการในระบบทั้งระบบ ก็คือลิ่งที่เป็นทั้งความศักดิ์สิทธิ์และความบาป (Botting and Wilson 1997, 19) ดังนั้น จึงเป็นความสมเหตุสมผลที่ระบบจำเป็นที่จะรองรับมิติที่เป็นความขัดแย้งหรือมิติที่เป็นแรงเสียดทานที่กระทำต่อตัวระบบจากภายใน ปฏิเสธไม่ได้ว่าระบบมีอันให้ต้องเผชิญหน้า

กับสถานการณ์ที่เป็นวิภาษวิธีภายในตัวมันเอง ซึ่งกระบวนการเช่นนี้ย่อมขาดซึ่งสมานฉันท์ ศาสนาเองก็เป็นระบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไร้สมดุลย์ เพราะต้องรองรับด้านที่ศักดิ์สิทธิ์และด้านที่เป็นความหยาบช้ายในฐานะประวัติศาสตร์ชุดหนึ่งของตัวมันเอง ในทำนองเดียวกัน ระบบรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ก็จำเป็นที่จะต้องบูรณาการสิ่งสองสิ่งหรือมากกว่าสองสิ่งที่ไม่อาจเข้ากันได้ให้ธำรงอยู่ร่วมกันได้ โดยสรุป เงื่อนไขสำคัญของ ‘การแตกออกจากภาวะปกติ’ หรือheterology ของบาทยาล์จึงประกอบไปด้วยมิติ 2 มิติ ได้แก่

มิติที่หนึ่ง มิติที่สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่เผชิญกับพลังของการเคลื่อนไหวอันหลากหลายของชีวิตบางประการที่ทำลายและคุกคามระบบ โดยผลลัพธ์ก็คือระบบไม่สามารถรักษาสภาพสมดุลย์ไว้ได้ ระบบกำลังเผชิญกับสิ่งที่สร้างความเอนเอียงภายในตัวระบบซึ่งเป็นบ่อเกิดของสภาวะอสมมาตร

มิติที่สอง มิติที่สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่จำเป็นต้องแบกรับพลังการใช้ชีวิตที่สอดคล้องหรือสมานฉันท์กับระบบ ควบคู่กับความจำเป็นที่จะต้องแบกรับพลังการใช้ชีวิตที่ขัดแย้งหรือที่สร้างแรงเสียดทานต่อระบบ เปรียบเสมือนระบบศาสนาที่จะต้องรองรับด้านที่เป็นทั้งความศักดิ์สิทธิ์และความบาปโดยบูรณาการ (โอบกอด) สิ่งที่แตกต่างกันสองสิ่งหรือมากกว่านั้นเข้าไว้ด้วยกันอย่างไม่ลังเล

บาทยาล์กล่าวว่า ‘การแตกออกจากภาวะปกติ’ คือการธำรงอยู่ของปรากฏการณ์ที่ต่อต้านระเบียบทางวิทยาศาสตร์และปรัชญา (Botting and Wilson 1997, 19) พฤติกรรมหรือการกระทำของมนุษย์จึงไม่ใช่สิ่งที่จะแสวงหาสัจพจน์ได้จุดตั้งวิทยาศาสตร์และแนวคิดทางปรัชญา ‘การแตกออกจากภาวะปกติ’ สะท้อนถึงมิติแห่งความคิดของมนุษย์ที่ทำลายระเบียบรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ มิติแห่งความคิดเหล่านั้นของมนุษย์ จริง ๆ แล้วก็คือตัวอึดตายที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ทว่า ตัวอึดตายตัวนั้นย้อนกลับเข้ามาทำลายระเบียบของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ กาลครั้งหนึ่ง ในภาวะปกติ ตัวอึดตายเคยได้รับการหล่อหลอมและขัดเกลาด้วยระเบียบของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ แต่ในเมื่อการหล่อหลอมเป็นเพียงแค่ภาพลวงตา มันจึงส่งผลให้ตัวอึดตายสิ้นไถล พลัดตกลงไปใน ‘หลุม’ แห่งความลึกลับเหลวผิดหวัง และแล้วด้านที่เป็นมหันตภัยของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ก็ค่อย ๆ เผยตัวของมันออกมาให้เป็นที่ปรากฏต่อตัวอึดตาย ด้วยเหตุนี้ ตัวอึดตายจึงถือมหันตภัยเหล่านั้นเป็น ‘โอกาส’ ในการแยกความคิดของตนเองออกจากภาพลวงตาของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ท่ามกลางที่ภพมายาของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ที่บันดาลสุขแก่มนุษย์แบบจอมปลอมเหล่านั้นค่อย ๆ เลือนรางจางหายไป ตัวอึดตายถือกำเนิดขึ้นใหม่ด้วยความคิดใหม่ในลักษณะวิพากษ์สังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ ตัวอึดตายเกิดขึ้นใหม่ด้วยจิตวิญญาณที่แยกตัวหรือผลิตแตกออกจากที่ระบบรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่เคยหล่อหลอมขึ้น ตัวอึดตายที่เกิดขึ้นใหม่นั้น เปี่ยมด้วยทั้งความโกรธแค้น ผิดหวังและเสียใจ หรือที่บาทยาล์พรรณนาว่าเป็น “น้ำตาที่หลังออกมาพร้อมเสียงหัวเราะ” (Bataille as cited in Botting and Wilson 1997, 45)

ตัวอึดตายที่เกิดขึ้นใหม่เป็นผลผลิตของความรุนแรงที่ตัวอึดตายกระทำกับตัวอึดตายเอง เพื่อที่จะ ‘เดินหนีออกจากโลกใบนี้’ หรือนั่นก็คือ ‘เดินหนีออกจากตัวตนที่เคยเป็น’ ซึ่งตัวตนที่เคยเป็นนั้น ครั้งหนึ่งถูกสร้างและหล่อหลอมโดยรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ตัวอึดตายที่เกิดขึ้นใหม่จึงเป็น

ผลผลิตโดยตรงของความพยายามที่จะสร้าง ‘การแตกออกจากภาวะปกติ’ ของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ดังนั้น ตัวอัตตาดังนี้ ที่ได้กระทำความรุนแรงทางจิตกับตนเองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คือตัวอัตตาที่พร้อม ‘เดินออก’ จากสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ ราวกับตัวอัตตาดังนี้พร้อมที่จะ ‘เปิดประตู’ ออกจากรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ที่ครั้งหนึ่งตัวอัตตาเคยเชื่ออย่างผิด ๆ ว่าเป็นประหนึ่งบ้านพักอาศัย กิจกรรมการ ‘เปิดประตู’ ออกไปจากบ้านที่ชื่อว่ารัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ส่งผลให้ตัวอัตตาเปี่ยมด้วยเสรีภาพ ซึ่งไม่ได้หมายถึงการฆ่าตัวตายหรือปลิดชีวิตทิ้ง แต่หมายถึงการดำรงอยู่ของชีวิตบางประเภทที่มีความหลากหลายและแตกต่างออกไปจากการควบคุมของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ประหนึ่งเป็นการใช้ชีวิตที่อยู่เหนือกว่าวงล้อมกว่าที่รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่กำหนดขึ้น ที่น่าสังเกตคือความเป็นอื่นที่เกิดขึ้นภายในตัวอัตตาเป็นผลผลิตโดยตรงจากการที่ตัวอัตตาทำลายความคิดที่เป็นมาของตนเอง สะท้อนถึงพลังงานอันเปี่ยมล้นที่พร้อมจะต่อกรและสร้างภาวะสมมาตรต่อรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ซึ่งพลังงานเหล่านี้สะท้อนถึงคุณลักษณะและแก่นสำคัญของแนวคิด ‘การแตกออกจากภาวะปกติ’

จินตนาการของบาทาส์เกี่ยวกับการแนะนำให้นุชนย์เลิกยึดตัวตนของตนเองที่ถูกหล่อหลอมด้วยรัฐและสังคมสมัยใหม่ เพราะสิ่งเหล่านี้คือหน่อเนื้อแห่งความรุนแรง เป็นหน่อเนื้อแห่งกิเลสที่ชวนให้เกิดการลอกเลียนแบบความต้องการของกันและกัน (บาทาส์ใช้คำว่า ‘parody’ ในงานเขียนเรื่อง Solar Anus) รวมถึงเป็นหน่อเนื้อแห่งความผิดพลาดที่มนุษย์มักมองไม่ออกว่าแท้จริงแล้วมันคือภาพลวงตา มนุษย์ต้องปรับเปลี่ยนความผิดพลาดและความเจ็บปวดใจที่มีต่อรัฐสมัยใหม่ ในฐานะที่จะเป็นโอกาสเพื่อการปฏิวัติตัวตนเก่าเพื่อต้อนรับตัวตนใหม่ ตัวตนใหม่นั้นจึงเปรียบเสมือนกับ ‘การเดินทางออกไปจากโลกใบนี้’ หรือนั่นก็คือการเดินทางออกจากตัวตนที่เคยยึดถือหรือเคยเป็นมาโดยตลอดนั่นเอง เหล่านี้คือความหมายของ ‘การแตกออกจากภาวะปกติ’ ซึ่งก็วิยาเช่นนี้สัมพันธ์กับความรุนแรง ซึ่งหมายถึงการทำลายอัตตาของตนเองที่เคยเป็นมาและทำลายสิ่งที่ตนเองเคยยึดถืออันเป็นความรุนแรงในมิติตามความคิดของบาทาส์ที่สัมพันธ์กับความเป็นองค์อธิปัตย์ในตัวมนุษย์ (ซึ่งไม่ใช่ความเป็นองค์อธิปัตย์ของรัฐ) ตามที่กล่าวไปแล้ว

บาทาส์เป็นนักคิดชาวฝรั่งเศสที่หลายฝ่ายมองว่าเป็นนักคิดสายนิยามปฏิสัทธิ (Anarchism) บาทาส์เป็นนักคิดที่ถูกบรรจุอยู่ใน The Anarchist Library ซึ่งเป็นห้องสมุดออนไลน์ที่รวบรวมคลังความคิดหรือสมบัติความรู้ของนักคิดฝ่ายต่อต้านรัฐ ในขณะเดียวกันนั้น บาทาส์ก็เป็นนักคิดฝรั่งเศสผู้ได้รับอิทธิพลความคิดของพุทธศาสนาเข้ามาบูรณาการในวิถีคิดของตน บาทาส์ศึกษาพุทธศาสนาในช่วงปี 1930 และสนใจศึกษาโยคะมานับตั้งแต่เริ่มรู้จักกับพุทธศาสนา (Boon, Cazdyn, and Morton 2015, 57) ดังนั้น ความคิดของพุทธศาสนาจึงน่าจะมีอิทธิพลไม่น้อยเลยต่อความคิดเรื่องความรุนแรงที่บาทาส์เสนอให้ตัวอัตตาทำลายตัวอัตตาที่เคยเป็นมาพร้อมทั้งหยิบยื่นความรักความเมตตาให้กับมนุษย์ผู้อื่นที่กำลังร่วมชะตากรรมแห่งโลกสมัยใหม่ ทั้งนี้เพื่อสร้างภาวะ ‘การแยกตัวออกจากภาวะปกติ’ ที่โลกสมัยใหม่สร้างขึ้นให้มนุษย์เกิดความปรารถนาต่อกิเลสและความเชื่อผิด ๆ เหล่านั้นที่โฉมหน้าจริงของมันคือความรุนแรงและความกลวงเปล่า แน่نونว่าความรุนแรงที่กระทำกับตัวตนของตนเองลักษณะนี้ของบาทาส์ย่อมไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ของสังคมที่คนส่วนใหญ่

นับถือศาสนาพุทธ เพราะชาวพุทธหลายคนก็คุ้นเคยกับคำสอนทางธรรมของพระพุทธเจ้าว่าด้วยการกำจัดกิเลสตัณหาเพื่อชำระจิตให้บริสุทธิ์ผ่องแผ้วท่ามกลางที่สังคมพยายามเข้าวนให้นมนุษย์ยึดติดกับความเป็นตัวตนและกิเลสของตนเอง

บางทีคำพูด ๆ หนึ่งที่น่าจะสะท้อนความเป็นผู้เลื่อมใสพุทธศาสนาของบาทายล์ ก็คือคำที่บาทายล์กล่าวว่า “ข้าพเจ้าสอนสั่งถึงศิลปะแห่งการปรับเปลี่ยนความสยองขวัญมาสู่ความสุขใจ” แต่การเปลี่ยนแปลงจิตใจหรือความคิดจากที่เผชิญกับความสยองขวัญมาสู่ความสุขใจนั้น ย่อมเกี่ยวข้องกับ การทำลายตัวตนและรื้อถอนการรับรู้สังคมที่อัดดาเคยเป็นมาโดยตลอดด้วย ถ้าหากรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่เป็นเสมือนแสงตะวันที่พยายามสาดส่องมายังพื้นผิวโลกที่เปรียบเสมือนสถานที่ที่คนตัวเล็กตัวน้อยอาศัยอยู่นั้น ตัวตนที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วหรือตัวอัดดาที่ทำลายความยึดติดที่มีต่อรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ ก็เปรียบเสมือนจุดดำมืดหรือจุดอับแสงที่แสงตะวันสาดส่องมาไม่ถึง อุปมาอุปไมยหนึ่งที่ว่าบาทายล์ยกขึ้นมา ก็คือแสงตะวันอาจสาดส่องทุกอย่างให้เจิดจรัสได้ แต่สาดส่องที่ ‘ทวาร’ ของมันเองไม่ได้ และ ‘ทวาร’ ตรงนั้นเอง ก็สะท้อนถึงตำแหน่งของตัวตนใหม่ของมนุษย์ที่ครั้งหนึ่งอัดดาของพวกเขาเคยคิดห้วงอย่างรุนแรงกับรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ที่สร้างความสยองขวัญและความเจ็บปวดอย่างถึงที่สุดแก่ชีวิตพวกเขา (Bataille 1931) อย่างไรก็ตาม ในขณะที่พวกเขาก็ยังต้องอาศัยอยู่ในรัฐหรืออยู่ในสังคมแบบนี้ต่อไป แต่พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ด้วยทัศนคติที่เปลี่ยนไป นั่นคือพวกเขาอยู่แบบไม่เชื่อถือหรือไม่ยึดติดกับรัฐและสังคมสมัยใหม่จอมปลอมนี้ไปอีกต่อไป เมื่อเข้าใจเช่นนั้น จิตใจก็จะไม่เป็นทุกข์อีก และนั่นก็คือความหมายที่บาทายล์กล่าวถึง ‘ศิลปะของการปรับเปลี่ยนความสยองขวัญมาสู่ความสุขใจ’

ความสยองขวัญหมายถึงความสยองขวัญที่สร้างขึ้นโดยรัฐและสังคมสมัยใหม่ ส่วนความสุขใจคือตัวตนของมนุษย์ที่เคยถูกรบหรือผ่านทุกขระทมมาแล้วและเริ่มเรียนรู้ที่จะปฏิเสธสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ นอกจากนี้ บาทายล์ยังกล่าวถึงตัวตนของมนุษย์ที่ปฏิเสธสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ไว้ในท้ายบทความเรื่อง Solar Anus (1931) (หรือที่แปลได้ว่า ‘ทวารแห่งแสงตะวัน’ ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่เขาเริ่มศึกษาพุทธศาสนาว่า ตัวตนลักษณะนี้คือตัวตนที่ “เปรียบเสมือนความมืดมิดที่แสงตะวันหลงรัก หากแต่แสงตะวันนั้นไม่อาจสาดส่องมายังความมืดมิดเหล่านั้นได้ แม้ว่าอาณาเขตแห่งความมืดมิดนั้น ได้หันหัวไปหารังสีอันหยาบคายของดวงตะวันดวงนั้น” (Bataille 1931)บางที่บาทายล์อาจจะกำลังบอกแก่เราว่าหลังจากที่มนุษย์เปลี่ยนแปลงอัดดาจากความเจ็บปวดมาสู่ความสุขใจนั้น แสงตะวันอันหยาบคายหรือนั้นก็คือสังคมสมัยใหม่และรัฐสมัยใหม่ก็ยังพยายามจะสาดส่องมาที่มนุษย์ เพราะแสงตะวัน ‘หลงรัก’ มนุษย์ผู้เปลี่ยนไปแล้ว แสงตะวัน ‘หลงรัก’ มนุษย์ผู้ไม่เชื่อถือมันแล้ว ประหนึ่งอยากจะจูงใจให้กลับมา ‘รักกัน’ อีกครั้ง แต่กระนั้น มนุษย์ลักษณะนี้ที่ไม่ยอมมอบความรักกลับให้แสงตะวัน แต่จะมอบความรักแก่กันและกันเอง ก็ถือเป็นความมืดมิดต่อแสงตะวัน อันเป็นตำแหน่งที่แสงตะวันสาดส่องมาไม่ถึงนั่นเอง บางทีตำแหน่งที่แสงตะวันส่องมาไม่ถึงสะท้อนถึงการกระทำประการหนึ่ง ประการที่ว่านั้น ก็คือมนุษย์ยังคงต้องใช้ชีวิตในร่มชายคาของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ โดยตระหนักถึงความจอมปลอมของมัน หลังจากที่ ‘น้ำตา’ หยดสุดท้ายเหือดแห้งไปจากใบหน้า มนุษย์ก็จะสามารถใช้ชีวิตแบบปล่อยวางกับรัฐและสังคมสมัยใหม่แบบไม่ยึด

คิด พร้อมทั้ง ‘หัวเราะเยาะ’ ใ้รัฐและสังคมสมัยใหม่อย่างเย้ยหยันและด้วยน้ำเสียงประชดประชัน

ดังนั้น มนุษย์ผู้ใช้ชีวิตลักษณะนี้ก็คือนมนุษย์ผู้ใช้ชีวิตอย่างปล่อยวางและเปี่ยมด้วยความสุขใจอย่างยิ่ง เพราะยามที่พวกเขาหันหน้าไปหาแสงตะวันอันหยาบคายนั้น พวกเขาออกว่ามันคือทุกข์ที่ไม่ควรยึดติด และการมองโลกอย่างเข้าใจเช่นนี้ ถือเป็นการปรับเปลี่ยนความหยาบคายของแสงตะวันมาเป็นความสุข และเป็นการปล่อยวางกับตัวตนที่เคยเป็นมา ความรุนแรงในความคิดของบาทยาล์ที่มีอิทธิพลของพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนประกอบเช่นนี้ จึงไม่ใช่ความรุนแรงเชิงกายภาพ แต่เป็นความรุนแรงที่ตัวอัตตาทะกักับตัวอัตตา เมื่ออัตตาทลายเป็นอื่นหรือเปลี่ยนแปลงตัวตนของตนเองไปแล้ว อัตตาก็เกิดความสุขใจหรือเกิดปีติปราโมทย์ขึ้นในใจ ความรุนแรงของบาทยาล์จึงแตกต่างกับความรุนแรงทางกายภาพ เช่น สงคราม การนองเลือด การปฏิวัติ ฯลฯ หากแต่ความรุนแรงของบาทยาล์มีบทสรุปที่ความสุขใจของมนุษย์ รวมถึงการปล่อยวางทุกข์แบบพุทธศาสนา การใช้ชีวิตบนโลกด้วยทัศนคติที่จะสร้างภูมิคุ้มกันต่อการล่อลวงของรัฐและสังคมสมัยใหม่ ‘การจับมือเพื่อหาทางออกจากโลกใบนี้ไปด้วยกัน’ ด้วยอาศัยความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

สุดท้ายแต่ไม่ท้ายสุด สำหรับนักวิชาการทางด้านทฤษฎีสังคมศาสตร์และทฤษฎีวิพากษ์ เป็นไปได้หรือไม่ว่าเราสามารถศึกษาความคิดของบาทยาล์ให้กว้างกว่าการบรรจุความคิดของบาทยาล์ให้เป็นเพียงหนึ่งในนักคิดสายหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) ร่วมกับ มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) แจ็คส์ แดริดา (Jacques Derrida)ฌอง-ฟร็องซัว-เลียวาทต์ (Jean Francois-Lyotard) ฯลฯ นอกจากนี้ เราไม่ควรจัดประเภทความคิดของบาทยาล์ว่าเป็นความคิดสายปฏิสถาฐ รวมถึงเราไม่ควรจัดประเภทความคิดของบาทยาล์ว่าเป็นความคิดสายนิยมความเหนือจริง (Surrealism) หากแต่เราควรศึกษาความคิดของบาทยาล์ควบคู่กับแนวคิดสังคมศาสตร์อื่น ๆ เช่น สันติวิธี ปรากฏการณ์วิทยา ฯลฯ และแน่นอนรวมถึงพุทธศาสนาเพราะการบรรจุความคิดของบาทยาล์ลงไปประเภทต่างๆทางวิชาการอย่างที่เราคุ้นชิน อาจสุ่มเสี่ยงที่จะบดบังพิสัยความคิดของบาทยาล์ที่ปรินิพพานทางความคิดของเขา ซึ่งมักผลิออกมาในรูปของอุปมาอุปไมยและภาพลักษณ์เชิงจินตนาการอันสลับซับซ้อนในงานหลาย ๆ ชิ้นของเขา เช่น Chance, The Torment, Solar Anus, Guilty, Blue of Noon ฯลฯ อาจมีความเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่น ๆ หรือศิลปะทางความคิดแขนงอื่น ๆ โดยที่เราคาดไม่ถึงเลยก็เป็นได้

5. บทสรุป

ความรุนแรงในความคิดของบาทยาล์เป็นความรุนแรงที่มนุษย์กระทำกับอัตตาของตนเอง มนุษย์พบเผชิญกับความโศกเศร้าและความเจ็บปวดอันเกิดจากการใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมของรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ เมื่อภาพลวงตาพังทลายลง กอปรกับความผิดหวังที่เข้ามาเยือน จึงเป็นมูลเหตุของการกระทำความรุนแรงกับอัตตาของตนเองเพื่อเปลี่ยนแปลงตัวอัตตาเอง ข้อเสนอลักษณะนี้ของบาทยาล์เป็นข้อเสนอที่มักนำเสนอออกมาในรูปของอุปมาอุปไมย จินตนาการ และภาพลักษณ์ แต่การนำเสนอของบาทยาล์เช่นนี้ไม่ได้เบียดบังสิ่งที่อยู่ในใจของบาทยาล์เลย ซึ่งเรื่องนั้นก็คือการที่มนุษย์เลิกยึดในอัตตาของตนเองที่เชื่อมสัมพันธ์กับรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ หากแต่มนุษย์

แห่งรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ควรจับมือไปด้วยกันเพื่อที่จะสร้าง ‘การเดินทางออกไปจากโลก’ นี้ร่วมกัน มนุษย์ควรมองรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ว่าเป็น ‘โอกาส’ ที่ ‘ประสบการณ์ภายใน’ จะเบ่งบานขึ้น เมื่อ ‘ประสบการณ์ภายใน’ เบ่งบานขึ้น การเปลี่ยนแปลงอัตตาก็มีโอกาที่จะเบ่งบานขึ้น เป็นเงาตามตัวเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงอัตตาจึงเกี่ยวข้องกับการหลั่งน้ำตาอย่างผิดหวังต่อรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ พร้อมกับเปล่งเสียงหัวเราะออกมาอย่างเย้ยหยัน และเสียงหัวเราะภายหลังการหลั่งน้ำตานั้น ก็ไม่ได้เป็นอะไรอื่น นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงความเจ็บปวดของตัวอัตตาให้เป็นความยินดี ที่ตัวอัตตาที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ จะไม่พลัดตกลง ‘หลุม’ ที่รัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่ขุดขึ้นเหมือนอย่างที่เคยเป็นมาอีกอีกต่อไป และตัวอัตตาดังนี้ก็คือตำแหน่งที่แสงตะวันส่องมาไม่ถึง เพราะตำแหน่งที่มันยืนอยู่นั้นคือ ‘ทวารแห่งแสงตะวัน’ ที่ทั้งปฏิเสธและสร้างทางเลือกที่แตกต่างออกจากรัฐสมัยใหม่และสังคมสมัยใหม่นั้นเอง

รายการอ้างอิง

เอกสารภาษาอังกฤษ

- Bataille, Georges. Roger Caillois, Pierre Klossowski, and Michel Leiris. 2018. *The Sacred Conspiracy: The Internal Papers of the Secret Society of Acéphale and Lectures to the College of Sociology*. John Harman and Natasha Lehrer (Trans.). London: Atlas Press.
- Bataille, Georges. 2010. *Guilty*. Stuart Kendall (Trans.). New York: Suny Press.
- _____. 2002. *Blue of Noon*. Harry Mathews (Trans.). London: Marion Boyars Publishers.
- _____. 2001. *The Unfinished System of Nonknowledge*. Michelle Kendall and Stuart Kendall (Trans.). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- _____. 1985. *Visions of Excess: Selected Writings, 1927-1939*. Allan Stoekl (Trans.). Minneapolis: University of Minnesota Press.
- _____. 1947. ‘Concerning the Accounts Given by the Residents of Hiroshima.’ In Cathy Caruth (eds.) *Trauma: Explorations in Memory*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- _____. 1944. ‘Chance.’ In Fred Botting and Scott Wilson. (eds.). *The Bataille Reader*. Oxford: Blackwell.
- _____. 1943. ‘The Torment.’ In Fred Botting and Scott Wilson (eds.). *The Bataille Reader*. Oxford: Blackwell.

- Bataille, Georges. 1931. ‘The Solar Anus.’ The Anarchist Library. Accessed January 2, 2019. <https://theanarchistlibrary.org/library/georges-bataille-the-solar-anus>. Boon, Marcus, Eric Cazdyn, and Timothy Morton. 2015. *Three Inquiries in Buddhism*. Chicago: University of Chicago Press.
- Botting, Fred and Scott Wilson. 1997. *The Bataille Reader*. Oxford: Blackwell.
- Bruns, John. 2014. *Loopholes: Reading Comically*. New Brunswick and London: Transaction Publishers.
- De Bella, Maria Pia. and James Elkins. 2013. *Representations of Pain in Art and Visual Culture*. London and New York: Routledge.
- Ferrari, Silvio. 2013. *Current Issues in Law and Religion, Volume 4*. Oxon and New York: Routledge.
- Geroulanos, Stefanos. 2006. ‘The Anthropology of Exit: Bataille on Heidegger and Fascism’, *October*, 117(2006): 3-24.
- Nietzsche, Friedrich. 1990. *Beyond Good and Evil: Prelude to A Philosophy of the Future*. R.J. Hollingdale (Trans.). London: Penguin Books.
- Nietzsche, Friedrich. 1984. *Human, All Too Human*. Marion Faber and Stephen Lehmann (Trans.). London: Penguin Books.
- Nietzsche, Friedrich. 1956. *The Birth of Tragedy & The Genealogy of Morals*, Francis Golfing (Trans.). New York: Anchor Books.
- Noys, Benjamin. 2000. *Georges Bataille: A Critical Introduction*. London: Pluto Press.
- Stronge, Will. 2017. *Georges Bataille and Contemporary Thought*. London and New York: Bloomsbury Publishing Plc.